Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat פּרייז 20 גראָשען

הייַנט 8 זייַטען

נייער פאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש - געזעלשאַפטליכע טאָג - צייטונג

Nr. 101/1396 | Łódź, Wtorek 1 maja 1928 r. | זעקסטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דינסטאָג יא אייר תרפ"ח | Nr. 101/1396

אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאַווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź Piotrkowska 21, tel. 2471.

די אַלע, וואָס האָבען אָפּגעגעבען דעם לעצטען כבוד אונזער פערשטאָרבענעם ליבען פאָטער, שוויגערפאָטער, גרויספאָטער און אור-גרויספאָטער

נ. ע. נפתלי ליטווין

און בעזונדערס דעם סטריקאָווער רבי'ן און זיין ברודער ר' יהושע וושיבלינסקי, ה"ה פיקעלני, יודישע גמינע, פערוואַלטונג פון יתומים-הויז פאָלנאָצנאַ 38 און סאַנאַטאָריום „ראָזאַלינאַ", „לינת הצדק" און דעם גאַנצען פּערסאָנאַל, דריקט אויס דעם הערצליכסטען דאַנק

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

שפּאַט ביליג!
גרויסער שטרימפּ-פערקויף

זיידען-פלאָר, פילדעקאָס, וואַש-זיידע, קונסט-זיידע, פערשיד. שקאַרפּעטען, הענדשקעס אין אַלע סאָרטען, ווי אויך זעמטליכע גאַלאַנטעריע-וואַרען עמפּפעהלט צו קאָנקורענץ פּרייזען דאָס נייַ-ערעפענטע שטרימף- און גאַלאַנטעריע-געשעפט אויף

פּאַלודניאָווע 15, פּראָנט-געוועלב

געדענקט דעם אַדרעס! רעיעלע בעהאַנדלונג!

עס ווערט געזוכט פון זאַפאָרט
אַ שטוב מיט אַ קוך
אין צענטרום פון שטאָט. מעקלערס געווינשען. אָפּפערטען אין אַדמיניסטראַציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" פאַר O. P. 900.

צוליב אַבריזע איז צו פערקויפען אַ טייל הויז
מיט ליידיגע וואוינונגען פאַר אַ קליינעם פּרייז
אָפּפערטען אין אַדמיניסטראַציע פון „נייעם פאָלקס-בלאַט" אונטער .Sz. G

דער איבעראַל-בעוואוסטער ערשטקלאַסיגער
פענסיאָנאַט עלבינגער, לאַסק
(וויעוויורטשין) ווילדע מעסנער, און וואַלד
איז שוין ערעפענט.
בעמערקונג: גענויע אינפאָרמאַציעס ערטיילט דער אינהאַבער ביז פרייטאָג, דעם 4-טען מאַי, טעגליך פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג קאַמיענא 1 (צווייטער טויער) ביי עפּשטיין.

מיר דריקען אויס דעם טיפסטען מיטלייד **שמואל עדעלמאַנ'ען** צוליב'ן טויט פון זיין פאָטער

אליהו מיכאל עדעלמאַן

לאַזאַר און טאַניע פוקס,
משה און סאָניע בראָדערזאָן,
ח. י. בושוסטאָווסקי און פרוי,
ישראל און דאַנקאַ ראָזענבערג.

ה' ב. נ. ליטווין,
וו. פּרעזעס פון לאָדזער יוד. פעראיין פאַר השגחה איבער יתומים (יתומים-הויז, פּולנאַצנאַ 38) און סאַנאַטאָריום „ראָזאַלינאַ",
צוליב'ן טויט פון זיין פאָטער

נ. ע. נפתלי ליטווין

דריקט אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל

די פערוואַלטונג.

887

נייער מלוכה-בודזשעט איז צו אפטימיסטיש

אויפגאבען פון יודישען קאלא אין פראגען פון פאליטיק און שטייערן.

אינטערוויאוען פון „נייעם פאלקסבלאט" מיט די דעפ. ד"ר רייך און ראזמארין.

אין כ'צענריג די געלעגנהייט, וואס אין לארז האבען אויף דער קאנפערענץ פון די ציוניסטישע קאמיטעטען געוויילט דעפ. ד"ר רייך און דעפ. ראזמארין האט אונזער מיטארבייטער גערעדט מיט זיי א געשפרעך וועגן א רייהע אקטועלע פראגען

דעפ. ד"ר רייך

מיינט, אז די פראגע מיט'ן יודישען קאלא האט ביי געלעגט ווערען, ס'זענען דא קאנצעפציעס וועגען א פרעזידיום אנשטאט א פרעזעס און אויף דעם וועג וועט עס ווארשיינליך אויך ענטשיידען ווערען. די שטעלונג צו דער רעגירונג איז נאך נישט פעסטגעשטעלט, ס'איז נאך קיין דיסקוסיע וועגן דעם נישט פארגעקומען אין קאלא, אבער האט נאך די רעגירונג אויך נישט ארויסגעזאגט איהר שטעלונג. זי האלט דאך אין איין בעהויפטען, אז זי וויל און וועט ערלעדיגען אלע פראגען פון יודישען לעבען. קיין שום קאנקורעטע פאסטולאטען האבען מיר נאך נישט ארויסגערוקט אין נאמען פון דער יודישער בעפעלקערונג, און מיר ווייסען דעריבער נאך נישט קיין שטעלונג מצד דער רעגירונג. איין פראגע האבען די דעפוטאטען פון ג. רוסיש פוילען אויפגעשטעלט — דאס אפשאפען די צארישע בענרעניצונגען. זיי זענען שוין אין דער פראגע אנגעשירט און אנב איז עס טאקי שרייענד אנטי־קאנסטיטוציאנעל.

אונזערע בעציהונגען מיט די נאציאנאלע מינדערהייטען? דער נאציאנאליטעטען בלאק עקזיסטירט נישט מעהר. שוין אין אנהויב האט זיך ארויסגעוויזען א פערשידענארטיגקייט אין אויפפאסונג און פארערונגען, פון די פערשידענע גרופען און זיי האבען טאקי פערשידענע געשטימט, סיי בעת די וואהלען פון א מארשאלעק, סיי אין פערשידענע בודזשעט־פראגען לויט די אייגענע אינטערעסען. ס'פערשטעהט זיך, אז ס'זענען נישט אויסגעשלאסען אפמאכען ביי פערשידענע איינצעלנע פאלען.

דעפ. ראזמארין

וועגען יודישע פאזיציעס אין בודזשעט איז נישטא וואס צו בעריכטען, אין הייאהריגען בודזשעט זענען זיי גראשענדיגע. דעם וויכטיגסטען קאמף, וואס אונז שטעהט פאר ארורכצופיהרען איז די רעארגאניזאציע פונ'ם שטייער־סיסטעם, פרי די יודען זאלען זיך דערווערבען אמת'ע גלייכבערעכטיגונג ביים צאהלען די שטייערן און זאלען נישט זיין ספעציעל בעשטייערט, נאר אלע שיכטען זאלען ווערען גלייך בעלאסטעט. בפרט די לאנדווירטשאפטליכע שיכטען, וועלכע זענען ביז איצט כמעט אינגאנצען געווען בעפרייט. אין דער ראזיגער שטרעבונג האפען מיר צו בעקומען א פערשטענדניש ביי די ווירטשאפטליכע גרופען פונ'ם איינסל, וועלכע האבען זיך איבערצייגט, אז נאר אויף דעם אופן קען מען סאנירען אונזער ווירטשאפטליך לעבען און שאפען פאר איהם א געזונטען גרונד.

די פ.פ.ס. האבען נאך ביז איצט נישט אנגענומען קיין שטעלונג, הגם אין איין זאך זענען זיי שוין מסכים געווען, אז דער אומזאץ־שטייער דארף אפגעשאפט ווערען, ווייל ער שעדיגט אויך די אינטערעסען פונ'ם קאנסומענט, וואס די פ.פ.ס. בעטראכטען זיך פאר זייערע פארשטעהר. די לאנדווירטשאפטליכע גרופען וועלען נאטירליך זיין געגען די שטייערן־שנוים און די פ.פ.ס. וועט זיך מוזען ענטשיידען.

א בעזונדער געפאהר שטעהט פאר די יודישע שטייער־צאהלער אינ'ם ניי פראיעקטירטען שטענדיגען פערמעגענס־שטייער. ערשטענס, האבען שוין די יודען דעם פערמעגענס־שטייער בעצאהלט (כמעט די איינציגע גרופע שטייער־צאהלער, וואס האט בעצאהלט דעם פולען קאנטינגענט) צווייטענס קען די אויסמעסטונג זיין „אויפ'ן אויג" און ביי די יודען בפרט ביי די סוחרים איז לייכט דעם שטייער איינצוקאסירען: מ'וועט דאך נישט בעהאלטען די סחורה פון קראם, הגם זי איז גארנישט דעם קרעמערס. געגען אט דעם ראזיגען שטייער מוז געפיהרט ווערען אן ענטשירענער קאמף. בפרט א געפעהרליכער מאמענט איז דערביי דער אומשטאנד, וואס לויט'ן פראיעקט פון די פארשלאג שטעלער זאל דער אומזאץ־שטייער אפגעשאפט ווערען ערשט נאכדעם, ווי ס'וועלען איינגעפיהרט ווערען די נייע שטייערן. דאס אפשאפען דעם אומזאץ־שטייער ווערט געמאכט אפהענגיג פונ'ם פאזיטיווען רעזולטאט פון די נייע שטייערן.

די קרעדיטען־פאליטיק זייט'ן 1926 י. האט זיך בנוגע די יודען געענדערט צום בעסטען, ס'איז געווארען מעהר געלד אין אומלויף. אבער די ווירטשאפטליכע קאניונקטור האט זיך פערגרעסערט און דער געלד־אומלויף איז נאך אלץ א צו קליינער און פון קרעדיט מאנגעל לייערן שטארק די יודישע ווירטשאפטליכע ספערען.

דער נייער מלוכה בודזשעט איז צו אפטימיסטיש נעבויט. ער וועט דערגרייכען ביז 3 מיליארד זלאטעס און איז איבערגעטריבען ווענינסטענס אויף א האלבען מיליארד. ביי די מאסגעבענדע קרייזען זעהט מען נישט קיין טענדענץ דעם בודזשעט צו קירצען. אין די איצטיגע ווירטשאפטליכע לאגע אין די נאהענטסטע פערספעקטיווען ערלויבען נישט צו זיין צופיל אפטימיסטיש.

פואנקארע'ס וואהל = זיג אין פראנקרייך.

אין פראנצויזישען פארלאמענט זענען געוועהלט 2|3 דעפוטאטען אנהענגער פון פואנקארע'ן.

פאריז, 30. (ספ. טעל.) די נעכטיגע וואהלען צום פארלאמענט האבען זיך פערענדיגט מיט א גלאנצענדען נצחון פון פואנקארע. די רעפובליקאנישע אוניע האט דערהאלטען 169 מאנד. די לינקע רעפובליקאנער — 95, די אונאפהענגיגע ראדיקאלען (לושער) — 60, סאציאל רעפובליקאנער (ביאנס גרופע) — 45, קאנסערוואטיווע — 9, קאמוניסטען — 16 און די סאציאליסטען 102. די סאציאל ראדיקאלען וועלען בעקומען אנ'ערך 175 מאנד. אזוי ארום וועט פואנקארע האבען געגען זיך 193 פון די 612 רעפוטאטען.

פאריז, 30. (ספ. טעל.) די קאנסערוואטיסטען האבען פערלוירען 2 מאנראטען די רעפובליקאנער האבען געוואונען 41; די לינקע רעפובליקאנער געוואונען — 10 און די סאציאל ראדיקאלען האבען פערלוירען 20 מאנדאטען; סאציאל רעפובליקאנער האבען פערלוירען 2 מאנדאטען סאציאליסטען האבען דערהאלטען זייער צאהל מאנדאטען און די קאמוניסטען האבען פערלוירען 8 מאנדאטען.

פאריז, 30. (ספ. טעל.) דאס אינערן־מיניסטעריום האט פערעפענטליכט די רעזולטאטען פון 611 וואהל־קרייזען פון 612 קאנסערוואטיסטען — 15 (אין פריהערדיגען פארלאמענט האבען זיי געהאט 4) רעפובליקאנער — 145 (פריהער 121) לינקע רעפובליקאנער 106 (פריהער 87) ראדיקאלע רעפובליקאנער 55 (פריהער 46) ראדיקאל סאציאליסטען 123 (פריהער — 137) סאציאל רעפובליקאנער 47 (פריהער 46) סאציאליסטען 101 (פריהער 105) קאמוניסטען 16 (פריהער 28) עלזאסער אויטאנאמיסטען 3 (פריהער — 0).

די פרעסע בעצייכענט דעם זיג פון די צענטער רעפובליקאנישע פארטייען, און אז פואנקארע, וועלכער האט אפגעהאלטען א גלאנצענדען זיג וועט זיכער ווידער זיך שטעלען בראש פון דער רעגירונג.

פאריז, 30. (ספ. טעל.) צווישען די דורכגעפאלענע סאציאליסטען געפינען זיך לעאן בלום, ושאן לאנגע (איניקעל פון קארל מארקס) א. אנד.

טשארלז לעווין אויסגעגלייכט זיין סכסוך מיט דער אמעריקאנער רעגירונג

וואשינגטאן. (יט"א) דער סכסוך צווישען דער רעגירונג פון די פעראייניגטע שטאטען מיט דעם יודישען לופט־פליהער טשארלז לעווי [האט זיך] פערענדיגט מיט א קאמפראמיס. די רעגירונג האט גענומען פינף הונדערט טויזענד דאלאר, לויט'ן אויסגלייך דארף לעווין בעצאהלען דער רעגירונג נאך 10,000 דאלאר.

דער סכסוך צווישען לעווינען און דער רעגירונג איז ענטשטאנען צוליב די קאנטראקטען וואס לעווין האט זייערצייט געשלאסען וועגן צונעמען געוויסע קריגס־מאטעריאלען פון קריגס־דעפארטאמענט.

Dr. med.

J. MANDELBAUM

Zawadzka 16a, tel. 27-52

ספעציאליסט פאר אינערליכע

און נערווען - קראנקהייטען.

נעהמט אן טעגליך פון 5 ביז 7 אווענד

דעפ. ראזמארינ'ס רעדע

אין דער בודזשעט-קאמיסיע פון סיים.

ווארשא, 30. טעלעפאניש פון אונזער סיים-קארעספאנדענט). אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע, איז ביים בעטראכטען דעם בודזשעט פון ארבייטס-מיניסטעריום מיט א גרויסער רעדע ארויסגעטרעטען דעפ. ראזמארין. ער האט אנגעוויזען, אז די יודישע יתומים ווערען וועניג געשטיצט, אויך די שטיצע פאר די קאלאניעס פון „טאז" בעטרעפט קוים 1 זל. אויף א פערזאן.

בעזוכען ביים סיים-מארשאלעק דאשינסקי.

ווארשא, 30 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט האט מיניסטער פאטעק פאר זיין אפפאהרען קיין מאסקווע בעזוכט דעם סיים-מארשאלעק דאשינסקי. דאשינסקין האבען אויך בעזוכט וויצע-מיניסטער צאר און יוסטיץ-מיניסטער מיישטאוויטש. זייער בעזוך שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט די בודזשעט-דעבאטען אין דער קאמיסיע און מיט'ן בעהאנדלען די רעגירונגס-דעקרעטען.

פאר'ן 1. מאי אין ווארשא.

ווארשא, 30 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אין צוזאמענהאנג מיט'ן 1 מאי זענען אין עטליכע ערטער פארגעקומען געשלעגען צווישען רויטע און רעכטע, ס'זענען דא עטליכע פערוואונדעטע. צוו. אנדערע איז ארעסטירט געווארען דער 18-יעהריגער מנחם לובעלסקי אלס פערדעכטיגער אין פערשפרייטען אונלעגאלע אויפרופען. פון די צושלאגענע ארבייטער איז איינער געשטארבען אין שפיטאל.

אויף לינטשעווסקא-גאס איז בעת'ן אויפהענגען א טראנספאראנט פונ'ם 2 שטאק ארא פגעפאלען פון דאך אנ'ארבייטער און האט פערלוירען דאס בעוואוסטזיין. פאר פערשפרייטען אנטי-מלוכהשע אויפרופען איז ארעסטירט געווארען בן-ציון כאיקין. פאר אויסהענגען טראנספאראנטען מיט אנטי-מלוכה'שער אינהאלט איז ארעסטירט געווארען דער 24 יעהריגער ישראל בלום.

געוואלדיגע שרפה אין וואליא ביי ווארשא

75 מאן געבליבען דאכלאז.

ווארשא 30 (טעלעפאניש) אויף וואלסקא 107 האבען זיך היינט פארטאג אנגעצונדען 2 הילצערנע וואוין-הייזער. די פייערלעשער וועלכע זענען אנגעקומען, האבען נישט געקענט געפונען די וואסער-לייטונג. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז ביים ברוקירען די גאסען האט מען פערברוקירט דעם צוטריט צו דער וואסער און ערשט אויף א האלבען קילאמעטער ווייט פון דער שרפה האט זיך געפונען וואסער. ס'זענען אבגעברענט געווארען 5 הייזער, אין וועלכע ס'זענען געווען 14 וואוינונגען און 4 געוועלבער מיט געהילפס-איינריכטונגען. בעת דער שרפה איז פערברענט געווארען א פערד.

די קאמוניסטישע פארטיי לאזט ארויס א ספעציעל בוך געגען אנטיסעמיטיזם

מאסקווע. (יט"א) פאר'ן קאמף מיט דעם אנטיסעמיטיזם האט ראט צענטראל־ביורא פון דער קאמוניסטישער פארטיי איצט בעשלאסען ארויסצולאזען א ספעציעל זאמעל־בוך געגען דער אנטיסעמיטישער בעוועגונג, וואס האט זיך לעצטענס פערשטארקט אין סאוויעט־רוסלאנד צוליב דער אגיטאציע פון פערשידענע עלעמענטען.

אין דעם זאמעל־בוך וועלען אריינגעהען ארטיקלען פון קאמוניסטישע פיהרער, וואס פעראירטיילען דעם אנטיסעמיטיזם אלס קאנטער־רעזאלוציאנערע ערשיינונג, און אויך פערשידענע סטאטיסטישע אינפארמאציעס וועגען דער איצטיגער לאגע פון די יודען אין סאוויעטען־פערבאנד, אין דיזעם זאמעל־בוך וועט אויך פערעפענטליכט ווערען אנ'ארטיקעל געגען אנטיסעמיטיזם, וואס לענין האט געהאט אנגעשריבען נאך ביי זיין לעבען.

געגען אנ'אויסלענדישער יודישער עקספעדיציע קיין בירא-בידזשאן.

ריגע (י.ט.א.) דער געוועזענער יודישער מיניסטער אויף אוקראינע און איצטיגער רעדאקטאר פון היגען „פרימארגן" לאצקי - בערטאלדי, האט זיינערצייט געפאדערט אין זיין צייטונג, אז א צווישען-טעריטאריאלע יודישע עקספעדיציע זאל ארויספאהרען קיין בירא-בידזשאן כדי אויסצופארשען אויפ'ן ארט, צי איז דאס לאנד צוגעפאסט פאר א יודישער מאסען-קאלאניזאציע.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט דער מיטגליד פון „אזעט" און איינער פון די איניציאטארען פון דער בירא - בידזשאן - קאלאניזאציע אינזש. שמואל ווייצמאן ערקלערט דעם מאסקווער קארעספאנדענט פון „פרימארגן", אז ער גלויבט נישט די סאוויעטישע רעגירונג זאל מסכים זיין, אז אנ'אויסלענדישע קאמיסיע זאל קומען אויספארשען דעם בירא-בידזשאנער ראיאן.

פרץ הירשביין אין סאוו.-רוסלאנד

מאסקווע, 30 (י.ט-א. טעלעגראפיש). פרץ הירשביין איז אנגעקומען קיין סאוויעטען-רוסלאנד.

געשטארבען דער שריפטשטעלער משה קארמאן.

ניו-יארק, 30 (יט"א, טעלעגראפיש) אין פעטערסאן איז געשטארבען אין עלטער פון 44 יאהר דער שריפטשטעלער משה קארמאן.

דער פערשטארבענער איז געבוירען געווארען אין פיעטרקאוו. ערצויגען איז ער געווארען אין לאדז, וואו ער האט גענומען א טעטיגען אנטייל אין דער ארבייטער-בעוועגונג אין די רייהען פון „בונד", מיט 20 יאהר צוריק איז ער געפאהרען קיין אמעריקא.

בארצעוויטש'עס פידעל

ווי אזוי איז דער זעלטענער פידעל אפגענומען געווארען. — גנבים זענען קיין גנבים נישט.

ווארשא (טעלעפאניש). מיט א יאהר צוריק האט ארויסגערופען א גרויסע סענסאציע די גנבה, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען ביים בעקאנטען פראפעסאר און וויאלין-קינסטלער סטאניסלאוו בארצעוויטש און מיר האבען דאן באריכות וועגען דעם געשריבען.

עס איז דעמאלט פון פראפעסאר'ס וואוינונג פערשוואונדען געווארען אויף א העכסט-געהיימנישפולען אופן זיין זעלטענער פידעל, וואס איז אנ'אנטיק, נאך פון 18-טען יאהרהונדערט.

דאס רעטעניש מיט דער גנבה האט מען א לאנגע צייט נישט געקאנט לעזען. ערשט אין א האלב יאהר ארום איז דעם עלטסטען פשאדאווניק פון אויספארשונג-אמט גלאוואצקי געלונגען דורך א קאמבינאציע צו דערגעהן, ווער די גנבים זענען געווען און נאך לאנגע אונטערהאנדלונגען מיט זיי, זענען זיי מרוצה געווארען צו פערקויפען איהם דעם קינסטלערישען אוצר. די טראנזאקציע האט געזאלט אפגעשלאסען ווערען אין רעסטאראן „פאד וויעכאן". בעת דער פוטעראל איז שוין געלעגען אויפ'ן טיש, האט דער אגענט פלוצלונג ארויסגעכאפט דעם רעוואלווער און די גנבים פערהאלטען. בלויז איין גנב מיט'ן נאמען מילעצקי האט זיך א כאפ געטון צו דער הינטערשטער קעשענע; דער אגענט האט דאן צו איהם צוויי מאל אויסגעשאסען און שטערבליך פערוואונדעט.

די טעג האבען זיך די מיטשולדיגע שמעון ראלניק, מאריא מיעלעצקא, יוזעף שטשעלעצקי און סלאמצעווסקי געפונען פאר'ן געריכט.

זיי זענען זיך קיינס נישט מודה, טענה'דיג, אז זיי האבען בלויז מיטגעהאלפען אויפצוזוכען די גנבה.

אלס עדות איז אויך אויסגעהערט געווארען דער פראפעסאר בארצעוויטש, וועלכער דערצעהלט, אז דעם פידעל האט מען אין לאנדאן געשאצט אויף 1000 פונט.

דער אגענט דערצעהלט גענוי, ווי אזוי איהם איז געלונגען צו כאפען די גנבה. נאך א קורצער בעראטונג זענען אלע אנגעקלאגטע בעפרייט געווארען.

די יודישע קהלה אין וויען ווערט אלע מאל קלענער.

וויען, (י.ט.א) די לעצטע סטאטיסטישע ציפערען וועגען דער צאהל געבורטען אין ארויס-טריטען פון דער יודישער קהלה אין וויען בעווייזען, אז דער נידערגאנג-פראצעס פון דער יודישער קהלה אין וויען געהט שנעל פאראויס. די צאהל טויט-פאלען און ארויסטריטען איז 3 מאל אזוי גרויס ווי די צאהל געבורטען.

אין משך פון חודש מערץ ה. י. זענען אין דער יודישער קהלה אין וויען פערעגיסטרירט געווארען 128 געבורטען, די צאהל טויט-פאלען בעטרעפט אבער 296 און די צאהל ארויסטריטען פון דער קהלה 85. דאגעגען זענען צוריק אריינגעטרעטען אין דער יודישער קהלה נאר 17 פערזאן.

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 1 מאַי 1928 3

לאָדז, 1 מאַי 1928

די טראַדיציע.

דערקענטעניש און טאָלעראַנץ.

דער ערשטער מאַי איז שוין פון צעהנדליגער יאָהרען געוואָרען אַ טראַדיציאָנעלער יום-טוב פון דער אַלוועלטליכער אַרבייטערשאַפט, און ער ווערט טאַקי דורך איהר קאָנסעקווענט געפייערט פון יאָהר צו יאָהר.

די דאָזיגע פייערונג איז שוין דורך אַלע מאַכטען לעגאַליזירט געוואָרען, און אַלס אַ סאָציאַליסטישער יום טוב, ווערט ער קנאיש אָפּגעהיט דורך אַלע בעוואוסטזיניגע יגיע כפים'ניקעס, וועלכע ווייסען, אַז סיי אויף אַרבייט סיי אויף רוה דאַרף זיין בעשטימט אַ צייט, לויט'ן פרינציפּ פון אַכט-שעה'דיגען אַרבייטס-טאָג.

דערביי איז אינטערעסאַנט דער נייער גלגול פון דער טראַדיציע, ווי-אַזוי, אַ שטייגער, די ברעכער פון אַלע רעליגיעזע טראַדיציעס, פערפאַלגען מיט אַ ממש רעליגיעזער פרומקייט די הייליגקייט פון ערשטען מאַי, און עס ווערט פאַר אונזערע אויגען געשאַפען אַ נייע הייליגע טראַדיציע.

ווי-אַזוי זשע בעדאַרף צו זיין די בעציהונג פון דעם מענש, וואָס זיין סאָציאַלע לאַגע איז פונקט אַ געגענזעצליכע — אַזאַ לאַגע, וואָס איז אין אַ געוויסער סתירה, אַ קלענערע ציי אַ גרעסערע, מיט דער סאָציאַליסטישער אַרבייטערשאַפט?

אָט אָ דאָס איז געוויס אַ פראַגע, וואָס קאָן אינטערעסירען אויך, אין אַ גרויסער מאָס, דעם דעמאָקראַטיש-געשטימטען אינטעליגענט, דעם סוחר, דעם האַנדווערקער א. א. וו.

און דערויף איז, פערשטעהט זיך, דאָ בלויז איין ענטפער —

ט אָ ל ע ר אַ נ ץ!

דאָס איז דאָס איינציגע, וואָס בלייבט אויס פאַר די אָנגערופענע עלעמענטען —

אַזוי הייסט דער עלעמענטאַרער מענשליכער געפיהל אין בעצוג צום מאַיעסטאַט פון מענשליכער דערהויבענקייט, פון ג ל וי ב ע ן אין אידעאַלען.

אַזוי דיקטירט די דערצויגענקייט פון שכל, וואָס הייסט טאָלערירען און פערעהרען דעם ברודער'ס אָדער שכן'ס פרייד און לייד, און —

די עכטע, טיפע, שיינע פרידליכקייט וועט אָנקומען נישט דאַן, ווען ס'וועט געפונען ווערען דער וועג צו א יי ן אמונה, צו א יי ן אידעאַל, צו א יי ן טראַדיציע.

דאָס איז דער וועג צו סאָציאַלער לאַנגווייליגקייט.

דער גרויסער אַלמענשליכער און אַלוועלטליכער שלום וועט ג ע ש ע ה ע ן ערשט דאַן, און ערשט דאַן וועט אויספאַלען דער א יי נ צ י ג ע ר גרויסער יום-טוב, דער שבת-שבתון, ווען מענש צו מענש, ווען אמונה צו אמונה, ווען אידעי צו אידעי וועט געפינען אין זיך די מעכטיגע קראַפט, די בעטליכע א יי ן מ ע נ ש ע ן, וואָס הייסט:

דערקענטעניש און טאָלעראַנץ! **מ. ן.**

אין א רומענישען משוגעים-הויז.

אַ שרעקליכע געשיכטע מיט אַ יונגער יודישער פרוי.

די צייטונגען פון בוקאַרעשט, דערצעהלען אַ שרעקליכע געשיכטע מיט אַ יונגער, שעהנער יודישער פרוי.

אויף דער סטרירער גאַס אין בוקאַרעשט וואוינט אין איהר אייגענער הויז די דרייסיג יעהריגע יודישע פרוי אָלימפּיאַ בענטור מיט איהר צוועלף-יעהריגער טעכטערל. די דאָזיגע פרוי איז נאָך אין יאָהר 1921 געוואָרען אַן'אַלמנה, און נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס זי איז אויסערגעוועהנליך שעהן און נאָך זעהר יונג, האָט זי אַ צווייטען מאָל נישט חתונה געהאַט, נאָר האָט זיך אָפּגעגעבען מיט דער ערציהונג פון איהר בת-יחידה. די לעצטע צייט האָט די פרוי בענטור דורכגעמאַכט אַ שווערע אָפּעראַציע און איז געצוואונגען געווען דריי וואָכען צו ליגען צו בעט. די קראַנקע האָט זיך יעדען טאָג געפיהלט בעסער און האָט שוין געטראַכט צו פערלאָזען דאָס בעט.

מיט אַ פּאָר טעג צוריק, ווען פרוי בענטור איז נאָך געלעגען אין בעט, קומט אַריין צו איהר אין שטוב אַ הויכער פּאָליציי-קאָמיסאַר, אין דער בעגלייטונג פון איינינע פּאָליציסטען און פאָדערט פון דער פרוי זי זאָל זיך אָנטון און מיט איהם מיטגעהן. די פרוי איז געוואָרען דערשראָקען. איהר געזיכט איז געוואָרען ווייס ווי קאַלך.

— וואוהין דאַרף איך געהן? — האָט די פרוי געפרעגט און ביי איהר האָט געקלאַפּט אַ צאָהן אָן אַ צאָהן.

— איך מוז — האָט דער קאָמיסאַר געענטפערט — אויספיהרען דעם בעפעהל פון פּראָקוראַטאָר און אָפּפיהרען אייך אין אַ פּסיכיאַטרישען קלינק, וואו איהר וועט זיך געפינען אונטער דער אויפזיכט פון דאָקטוירים...

די יונגע פרוי האָט גלייך פערשטאַנען, אַז דאָ וועלען נישט העלפען קיין שום טענות, אַז פּאָליציי זאָגט געהן — מוז מען געהן. זי האָט דאַרום בלויז געבעטען דעם קאָמיסאַר צו ערלויבען צוויסען געבען וועגען דער געשיכטע איהר פאָטער, וועלכער וואוינט אין שכנות.

דער קאָמיסאַר האָט איהר אָבער דאָס פערבאָטען.

(אַ בריף פון בוקאַרעשט.)

— וואָס-זשע וועט זיין מיט מיין קינד? — האָט די פרוי אַ פערצווייפעלטע געפרעגט — וואָס וועט דאָס קינד זאָגען ווען עס וועט קומען פון שול און מיך נישט טרעפען אין דער היים?

דער קאָמיסאַר האָט זי בערוהיגט, אַז עס וועט נישט לאַנג דויערען און זי וועט צוריקקומען. מיט'ן קינד וועט קיין שלעכטס נישט געשעהען.

די יונגע פרוי איז אין דער בעגלייטונג פון פּאָליציאַנטען אַרויס פון איהר וואוינונג און זיך אַריינגעזעצט אין אַן'אויטאָמאָביל, וואָס איז געווען פאַר איהר צוגעגרייט. אויפ'ן אויטאָמאָביל איז געווען אַן'אויפשריפט: „צענטראַל-אַנשטאַלט פאַר משוגעים"...

וואָס מיט דער פרוי איז ווייטער געשעהן וועלען מיר געוואָהר ווערען דערפון, וואָס זי אַליין דערצעהלט.

— איהר קענט זיך פאָרשטעלען — האָט די פרוי בענטור דערצעהלט אַ צייטונגס-מיטאַרבייטער — מיין פערצווייפלונג, ווען מיט אַמאָל האָב איך זיך געפונען צווישען משוגעים. דער קאָמיסאַר האָט שנעל ערלעדיגט די פאָרמאַליטעטען און מיך האָט מען אַריינגעפיהרט אין אַ זאַל צווישען משוגענע. איך האָב געוויינט און געקלאָגט, גע'טענה'ט, אַז איך בין פולשטענדיג געזונד. מען האָט מיך אָבער אפילו נישט געוואָלט אויסהערען. „איך בעט אייך אַריינלעגען זיך אין בעט" — האָט בעפוילען די אויפּעהערין, „אויב נישט, וועט מען אייך אָנטון אַ זיכערהייט-העמדעל"... איך האָב ווייטער געוויינט, געבעטען זיך. דאָס אַלץ האָט אָבער געהאַט פונקט אַ פערקעהרטע ווירקונג. אַלע האָבען מיך געהאַלטען פאַר אַ משוגענע.

— איהר זייט גאָרנישט אימשטאַנד — דערצעהלט ווייטער די פרוי — צו בעגרייפען מיינע ליידען און מאָראַלישע יסורים. מיט געוואַלד האָט מען מיך אַריינגעלעגט אין בעט. אין זאַל איז געווען אויסערגעוועהנליך קאַלט. איך האָב ענדליך אָנגעפאַנגען צו פערשטעהן, אַז ס'וועט מיר שוין גאָרנישט העלפען און אַז מיר בלייבט נאָר איין זאַך — צו בערוהיגען זיך און וואַרטען ביז מאָרגען פריה, ווען דער דאָקטאָר קומט. איך האָב דאַרום אָנגעהויבען ליידען שטילערהייט, אָהן אַ וואָרט פראָטעסט און קלאַגע. איך האָב געטראַכט וועגען מיין טעכטערל און מיין פאָטער, וועלכע ווייסען נישט וואו איך בין אַהינגעקומען.

— איך בין אַ גאַנצע נאַכט נישט געשלאָפען און 24 שעה האָב איך גאָרנישט גענומען אין מויל אַריין. אין מיין צימער האָבען אויסער מיר, זיך געפונען נאָך צוויי קראַנקע: אַ 13-יעהריגע מיידעל און אַ 16-יעהריגע שילערין. די ערשטע האָט פסדר געשוויגען, האָט קיין וואָרט נישט אויסגערעדט, נאָר האָט עקשנות'דיג געקוקט אויפ'ן סופיט. די צווייטע, דאַגעגען האָט אונאויפהערליך גערעדט. בעת זי האָט מיך דערזעהן, האָט זי מיר אָנגעהויבען קושען די הענט, שרייענדיג פסדר, אַז איך בין איהר מוטער. ווען די קראַנקע האָט זיך איבערצייגט אין איהר טעות, אַז איך בין נישט איהר מוטער, האָט איהר געזיכט בעקומען אַ שרעקליך טראַגישען אויסזעהן. פון שרעק האָבען זיך די אברים אין מיר געוואָרפען ווי אין קדחת.

— צומאָרגענס האָט מען אין זעלבען צימער אַריינגעבראַכט נאָך צוויי קראַנקע פ-ויען. זיי האָבען געפּלוידערט, געלאַכט, געפוצט זיך. דערנאָך גענומען רייסען פון זיך די קליידער. בלויז די 13-יעהריגע מיידעל איז ווייטער געזעסען פערזונקען אין איהר שטילקייט און מיט הימעל-בלויע אויגען געקוקט אויפ'ן סופיט. מיט אַמאָל איז מיר איינגעפאַלען אַ געדאַנק צו בעגעהן זעלבסטמאָרד. ווען אָבער איך האָב געוואָלט אַרויס פון בעט, איז גלייך צוגעלאָפען די אויפּזעהערין און מיך מיט כח צוריק אַריינגעלעגט אין בעט. זי האָט מיר נישט געלאָזען אפילו אויפזעצען זיך.

— מיט דער גרעסטער אונגעדולד האָב איך געוואַרט אויפ'ן וויזיט פון דאָקטאָר. איך האָב זיך אַזוי געטראַכט: דער דאָקטאָר פון דעם דאָזיגען

(ענדע—זעה 7-טע זייט)

פריהלינג ביי דער אַרבייט! (פעליעטאָן.)

פון לעבעדיגע.

ביי מיר קומט מיט פריהלינג אַלע מאָל אַ גרויס חשק צו געהן, וואַנדערן און אומלויפען גלאַט אַזוי זיך.

אין די טעג פון פריהלינג ווער איך פויל צו דענקען און קנייטשען דעם שטערן.

מיך טרייבט אין גאַס.

מיר ווילט זיך נאָר אַרומשפּרייזען איבער גאַסען און געסלעך, בריקען און פוסטע שטרעקעס...

איך האָב ליב צוצוקוקען ווי פריהלינג אַרבייט ביי זיין וואַרשטאַט...

ווי ער טוט זיין צויבער-אַרבייט, ווי ער כישופט און ווירקט אויף דעם גאַנג פון מענשען, ווי ער צינדט אָן יונג-שטיפעריש די בלומען, ווי ער שפּילט זיך עס מיט זונען-שטראַהלען, וואַרפט זיי אויף הערצער, קעפּ און פּנים'ער...

ווי ער צושפּרייט עס שמייכלען אין די מיליאָנען.

וואו נעהמט ער עס אַזוי פיל? — אַזאַ רייכטום!

איך האָב ליב שטעהן אויף דער זון און זיך צוהערען צו דעם געזאַנג פון דער ערד, וועלכע צוואַרימט זיך די פערקיהלטע ווינטער-בלומען.

זינגט די ערד און עס דאַכט זיך אייך, אַז איהר הערט איהר שטים ווי זי קומט פון דער טיפסטער טיפקייט מיט אַזאַ פרישקייט און יונגקייט.

דער געזאַנג פון דער ערד און פריהלינג איז דער גרעסטער געזאַנג פון אַלע געזאַנגען...

איך האָב ליב בלאָנדזשען איבער די אויפגעלעבטע גאַסען און אויסכאַפּען געשפּרעכען און ווערטער.

איך כאַפּ זיי אויף מיט האַלבע אויערען געכאַפּט און נישט געכאַפּט...

עס איז אַזאַ פיינער שפּיל.

איהר כאַפּט זיך, אַז די וועלט רעדט נישט אין אַ פריהלינגס-טאָג, נאָר פּלוידערט גלאַט אַזוי זיך ווי אַ פערליבט יונג פּאָרל...

איך האָב ליב נאָכצוקוקען אין די פריהלינגסטעג פערליבטע און קעץ.

נישטאָ קיין ליבערע פון זיי אין פריהלינג.

זיי זענען די חתן-כלה און אַליין די עדות.

זיי זענען דער פריהלינג אַליין...

איך שפּאַציר און באַניי זיך.

מיר ווילט זיך אַליין דורכפיהלען דעם ציטער פון ליבע, וואָס צוטראָגט זיך איבער דער וועלט אין אַ שענעם פריהלינג-טאָג.

וואָס מאַכט צוקען יונגע אַקסלען און הערצער פון אייביג ביז אייביג.

און אָט כאַפּ איך נאָר אַ צוג און פאָהר.

און אך ווי ניי און יונג עס קלאַפּען היינט די רעדער!

זיי לויפען איינער נאָך דעם צווייטען ווי שפּרינגענדיגע יונגלעך מיט מיידלעך... מיר דאַכט זיך, איך הער תאוה אין זייער געראויש...

איין ראָד וויל כאַפּען דעם צווייטען און ווי עס וואָלט געזאָגט: לויף, לויף און איך וועל דיך כאַפּען!

אָבער דאָס שענסטע פון פריהלינג איז דאָס יונגע מיידעל.

עס טאַנצט דער גאַנג פון דעם יונגען מיידעל אַזוי לוסטיג און גרינג ווי אַ ווינטעל...

עס שפּרינגט אונטער דאָס יונגע מיידעל ווי אַ הירשין.

יעדעס יונגע מיידעל איז אַ יונגע הירשין.

די פיס — אַזעלכע רינע! דער גאַנג אַזאַ זינגענדיגער! די העלזער אַזעלכע טורעמדיגע!

און וואָס איז מיט די מענער?

אויך אויף זיי ווירקט דער פריהלינג.

איהר פיהלט אין יעדען מאַן דעם כח פון פריהלינג זיי ווילען צו לעבען, זיי נכח צו בעצוואונגען, צו אָנהויבען די וועלט פון דאָס ניי.

און אָט געה איך און רעד נאָר צו זיך אַליין.

וואָס? — ווייס איך נישט.

און וואָס איז די נפקא מינה? אין פריהלינג מעג מען רעדען נאַרישקייטען. פריהלינג איז דער פלאַפּעל פון יוגענד...

ווי שעהן די פריהלינג-טעג זענען!

די זון קומט אַרויס אין הימעל ווי אַן'ערשט אָפּגעדרוקטע טאָג-צייטונג, פריש מיט נייעס און סענסאַציעס.

די „זון פון הימעל", איז די עלטסטע צייטונג מיט דעם גרעסטען טיראַזש..

עס ווילט זיך כאַפּען אַ זון ווי אַ פרישע צייטונג און לאָזען זיך לויפען מיט איהר ווי אַ צייטונגס-פערקויפער און שרייען און רופען: מענשען קויפט זון! קויפט זון!

און אָט ווילט זיך מיר נאָר אַריינלויפען אין אַ קראָם און הייסען זיך געבען אַ מעסערל.

דאָס פיינסטע מעסערל אַהער! איך בין אַ יונגעל און וויל זיך שפּילען!

אפשר נאָר אַריינשטעקען אין דער ערד? טרעפען אָדער נישט טרעפען? — נאָך אַלץ דער פיינסטער שפּיל...

אָדער אָט לאָז איך זיך נאָר נעהן אויף דער בריק.

די בריק ציטערט מיט פריהלינג-לופט... איך בעוואונדער דאָס גאַלד, וואָס איז צושפּרייט אונטען אין טייך...

די וועלט האָט אַזוי פיל גאָלד! די וועלט איז נאָך אַליין רייכער ווי פאַרר און ראָקפעלער צוזאַמען.

צושפּרייט די הענד און שעפּ גאָלד!

צועפען די אויגען און האָב הנאה פון דער ליכטיגקייט.

נענים, נענים כריי!

איך ווער שכור פון זון און גאָלד.

איך כאַפּ זיך אָן אין די אייזערנע פאַרענטשעס פון בריק.

זיי זענען וואַרים ווי די הענד פון אַ געליבטער.

איך נעהם זיי אַרום מיט פרייד...

ווי גוט ס'איז אין פריהלינג.

עס איז אַזוי ליב צוצוקוקען ווי דער ווינטער געהט אַוועק, צושמעלצט זיך ווי אייז און אָהן פּערזיבעל...

ווי מיר דאַכט, אַרט דעם ווינטער נאָר נישט, וואָס ער טרעט אָפּ זיין פּלאַץ דעם פריהלינג.

ער נעהט אַוועק מיט אַ גרינג האַרץ...

און איהר געהט, בלאָנדזשעט, פּלאָנטערט זיך אין מענשען און זון-שטראַהלען. און אָט ווילט זיך אייך נאָר אָפּשטעלען אַ יונג מיידעל, אַ ווילד פרעמדע, אַ זינגענדיגע און טאַנצענדיגע.

אייך ווערט אַזוי פלוצלינג אומעטיג צו זיין אַליין מיט אַזאַ יום-טוב. איהר מוזט מיט עמיצען טיילען אייער פרייד:

— מיידעל, קום מיט מיר!

— וואוהין?

— אין עק וועלט!

— כאַ! כאַ! כאַ! — וואו איז עק וועלט?

— אָט דאָרטען! וואו די זון לייכט!

און עס ווילט זיך אייך גלויבען, אַז דאָס מיידעל וועט אייך נישט אָפּזאָגען...

פאַר וואָס זאָל זי?

און איהר נעהט צוזאַמען, שפּרינגט אַזוי יונג און פריש און פריהלינג'ריג.

און איהר לאַכט און איהר קויפט באַלאָנען...

איהר זייט אָנגעטון מיט פיל קאָלירטע באַלאָנען.

און איהר הויבט די באַלאָנען.

און די באַלאָנען הויבען אייך.

און איהר פליהט און שפּילט ווי קינדער אָהן זאָרג און תכלית.

און אָט ווערט איהר מיד, לויפט איהר הינטערשטאָט, בעזעצט זיך אויף אַ פעלד. איהר נעהמט זיך פאַר די הענד און קוקט זיך אין די אויגען...

און אין אייך ביידען שפּינעלט זיך אָפּ דער גרויסער יום-טוב פון פריהלינג, דער אייביג-יונגער, אייביג-בענייטער, לוסטיג-ראַטישער יום-טוב פון דער נאַטור...

געבענשט זאָל זיין דער פריהלינג מיט אַלע זיינע פאַרבען און קאָלירען!

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, Tel. 26-02.

אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציעל פאַר לונגען-און האַרץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען- און קינסטליכע בערג-זון. נעמט אָן אין דער לעטשניצע זגערזשער 17 פון 7–6. אין דערהיים פון 5–3 נאָכמיטאָג.

Dr. H. Wołkowyski

זאַכאַרניאַ 57 (צעגעלניאַנאַ 19), טעלעפאָן 37-70

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקה., מענער-שוועכע, בעהאַנדעלט מיט קוואַרץ-שטראַהלען. נעהמט אָן פון 1—2 און פון 4 8 אָוונט. פאַר פרויען פון 4—5 אין אַ ספּעציעלען וואַרטע-זאַל.

Dr. RÓŻANER

ספּעציאַליסט פאַר הויט-, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע. היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98.

נעמט-אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3 4 וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

דאס לאדזער לעבען

לאדז
1 מאי 1928

לאדז
1 מאי 1928

1
דינסטאָג
—
יא
אייר תרפ"ח

מאַי
זון-אויפגאַנג 4.20
זון-אונטערגאַנג 6.58

אַ דאַנק פון מאַרשאַל פּילסודסקי צו דער יודישער קהלה.

די יודישע קהלה האָט נעכטען בעקומען אַ דאַנק-דעפּעשע פון מאַרשאַל פּילסודסקי אַלס ענט-פער אויף די גליקוואונשען, וואָס די קהלה האָט צוגעשיקט דעם מאַרשאַל צו זיין נאָמענטאָג. די דע-פּעשע איז אין נאָמען פון מאַרשאַל אונטערגעשרי-בען דורך דעם פּערזענליכען סעקרעטאַר.

מאָרגען דער פּאָבאָר פון יאהרגאַנג 1907

(מ) מאָרגען דעם 2 מאַי הויבט זיך אין לאָדז אָן דער גאָבאָר פון די יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען אין יאָהר 1907. די יאָהרגענג 1883 ביז 1904, וועלכע זענען נאָך ביז איצט נישט געשטאַ-נען פאַר קיין פּאָבאָר-קאָמיסיע, די „אָדראָטשעניעס" פון 1905 און 1906, ווי אויך די פרייוויליגע פון די יאָהרגענג 1908, 1909 און 1910. מאָרגען דאַרפען זיך פאַר דער קאָמיסיע נומער 1 (פּאָמאָר-סקא 18) שטעלען די יונגעלייט פון 1907, וועלכע וואוינען אין 2-טען קאָמיסאַריאַט און וועמענס פאַ-מיליען-נעמען ס'הויבען זיך אָן מיט די אותיות A, B, C, D, E, F, G, H, Ch

אין דער פּאָבאָר-קאָמיסיע נומער 2, אָגראָ-דאָווא 34 דאַרף זיך שטעלען די געבוירענע אין 1907, וועלכע וואוינען אין 1-טען קאָמיסאַריאַט אויף די אותיות: A B C D E F G

אויף דער פּאָבאָר-קאָמיסיע נומער 3 (זאַקאָנט-נא 83) דאַרפען זיך שטעלען דער יאָהרגאַנג 1906 מיט „אָדראָטשעניעס" לויט'ן אַרטיקעל 35, וועלכע וואוינען אין 2-טען קאָמיסאַריאַט אויף די אותיות פון A ביז Z.

די אויבענדערמאָהנטע דאַרפען זיך שטעלען פּינקטליך 8 אַ זייגער מיט פּערזענליכע דאָקומענטען.

נשמה בריאה וגוף בריא-
דאס איז
ישיבת חכמי לובלין

פערד-קאָנטראָלעם.

היינט, דינסטאָג דעם 1-טען מאַי 8 אַ זייגער אינדערפריה אויפ'ן פּלאַץ הויג נאַרוטאָוויטש און טראַמוואַיאָווא-גאַס דאַרפען ברענגען צו פיהרען די פערד, די פערד-בעזיצער, וועלכע וואוינען אין דריטען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט און וואָס זייערע פאַ-מיליען-נעמען הויבען זיך אָן אויף די אותיות P, R.

מאָרגען, מיטוואָך — S, T.

אַ פּאַלשער קלאַנג.

אַז מען האָט ענטדעקט אַ לאַגער פון אויפרייס-מאַטעריאַלען.

(—) נעכטען פאַרמיטאָג האָט זיך פערשפּרייט אַ קלאַנג, אַז אין פּאָזנאַנסקי'ס פּאַמיליען-הויז אויף אָגראָדאָווא 28 האָט מען ענטדעקט אַ לאַגער פון גראַנאַטען און פערשידענע אויפרייס-מאַטעריאַלען. אויפ'ן אָרט זענען תיכף אַרויסגעפאָהרען די פאָר-שטעהער פון דער זיכערהייטס-מאַכט מיט קאָמענ-דאַנט ניעדזשעלסקי און אויבער-קאָמיסאַר ווייער בראש. נאָך אַ גענויער אונטערזוכונג האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער קלאַנג איז אַן'אונבעגרינ-דעטער און די געפונענע זאַכען זענען לעדיגע גיל-זען, וועלכע זענען געזאַמעלט געוואָרען דורך איי-נעם פון די שכנים אין די מלחמה-יאָהרען.

---

120 רבנים און רביים שליט"א, 50 טויזענד יודען פון גאַנץ פּוילען האָבען אַנטייל גענומען אין דער גרונדשטיין-פייערונג פון
ישיבת חכמי לובלין

הנחות בנוגע אומזאַץ-שטייער.

דעלעגאַציע פון סוחרים-פעראיין ביים פרעזעס טאָוואַרניצקי.

(ב) נעכטען האָט דער פרעזעס פון פינאַנץ־קאַמער ה' טאָוואַרניצקי אויפגענומען אַ דעלעגאַציע פון סוחרים־פעראיין (פּיעטריקאָווער 10) אין די פערזאָנען פון פרע'עס ה' יעקב אייזנער, ראָאָר מענדעלסאָן, רעד. האַמבורסקי, ראָזענבוים און ראַטמ. ביאַלער.

דער פרע'עס אייזנער האָט ערקלערט, אַז ער קומט נישט נאָר צוליבן ענין פון אומזאַץ־שטייער, וועלכער נויטיגט זיך אונבעדינגט אין אַ נאָוועליזאַציע נאָר עס האָט אַרויסגערופען אַ גוואַל־דיגען רושם אין דער סוחרישער וועלט די „נאַקאַזען" אויף אומזאַץ־שטייער אויפ'ן יאָהר 1927. די נייע שטייערן קענען פולשטענדיג רואינירען איינינע פירמעס.

די דעלעגאַציע בעט דער פרעזעס טאָוואַר־ניצקי, אַז מען זאָל אָפּשטעלען די עקזעקוציעס פאַר די שטייערן ביז די פראַגע וועט ענטגילטיג ערלעדיגט ווערען נאָך די רעקורסען.

פרעזעס טאָוואַרניצקי האָט פאָרגעלעגט, אַז די סוחרישע פעראיינען זאָלען אָנגעבען רשימות אַ חוץ די פערזענליכע רעקורסען, און בנוגע די סוחרים, וואָס וועלען אָנגעגעבען ווערען אין די רשימות וועט זיין אַ ספּעציעלע פעראָרדנונג אָפּצו־האַלטען די עקזעקוציעס.

אַ חוץ דעם האָבען די פינאַנץ־אַמטען בעקו־מען אַ פעראָרדנונג אָפּצוגעבען די שטייער־צאָה־לער, אויף זייער פּע־לאַנג, אויף וואָס פאַר אַ סמך מען האָט זיי בעשטימט די שטייערן אויפ'ן יאָהר 1927.

די עקזעקוציעס וועלען זיך אָנהויבען ערשט דעם 15. מאַי. און ביז צו דער צייט וועלען בעהאַנ־דעלט ווערען די פריוואַטע רעקורסען, ווי אויך די רשימות פון די פעראיינען.

וועגען דעם ענין פון אומזאַץ־שטייער אין דער הויך פון 1 פּראָצענט וועט די דעלעגאַציע היינט בעזוכען דעם פינאַנץ־מיניסטער טשעכאָוויטש.

אַלאָדזער פריזיער האָט אָפּראַזירט דעם אַפגאַניסטאַנישען קעניג מיט זיין סוויטע.

(—) אַ לאָדזער פריזיער־מייסטער איז אויסגע־פאַלען דעם כבוד אָפּצוראַזירען דעם אַפגאַנישען קעניג און זיין סוויטע. דאָס שטיקעל אַרבייט האָט ער אָפּגעטון אויפ'ן וועג פון לאָדז ביז וואַרשע. פון וואַרשע איז דער פריזיער־מייסטער ה. מאַריאַן סרעבושינסקי (קיליסקי 141) געקומען פול מיט איינ־דרוקען, און אָט וואָס ער דערצעהלט:

דער גענעראַל־אַדיוטאַנט פון אַפגאַנישען קע־ניג, גענעראַל קאַזימיע'ש סאָסנקאָווסקי, וועלכער איז צוקאָמאַנדירט געוואָרען צו דער סוויטע פונ'ם עק־זאָטישען קעניג אויף דער גאַנצער צייט, וואָס ער וועט זיך געפונען אין פּוילען, האָט טעלעגראַפירט פון פּויזען קיין לאָדז, מען זאָל אויפ'ן וואָקזאַל לאָדז־קאַליסקאַ צוגרייטען אַ פריזיער, וועלכער זאָל אָפּ־ראַזירען דעם קעניג און זיין סוויטע.

זונטאָג פאַרטאָג האָט צום פריזיער־מייסטער סרעבושינסקי אָנגעקלאַפּט אַ פּאָליציאַנט. דער פרי־זיער האָט זיך דערשראָקען און אָנגעפרעגט, ווער עס קלאַפּט.

— צום קעניג — האָט געענטפערט דער פּאָ־ליציאַנט.

דער מייסטער האָט אַ פערציטערטער זיך אָנ־געטון און געגאַנגען מיט דעם פּאָליציאַנט אויפ'ן וואָקזאַל.

אויפ'ן וועג האָט ער זיך דערוואוסט, אַז איהם האָט מען בעעהרט מיט דעם כבוד אָפּצוראַזירען דעם אַפגאַנישען קעניג אַמאַנולאַ און זיין סוויטע.

פּונקט 7 אַ זייגער איז דער צוג געבליבען שטעהן אויף דער סטאַציע קאָמיסאַר זאַקושעזסקי האָט אַריינגעפיהרט סרעבושינסקין אין וואַגאָן פון גענעראַל סאָסנקאָווסקי, וועלכען ער האָט דעם ערשטען אָפּראַזירט.

נאָכדעם האָט מען דעם פריזיער אַריינגעפיהרט צום עקזאָטישען קעניג.

אַמאַנולאַ האָט געוואַרט אויף איהם פאַר'ן שפּיגעל. ה' סרעבושינסקי איז פערגאַפּט געוואָרען פון דעם פּראַכט אַרום דעם קעניג. דער גאַנצער וואַגאָן איז געווען בעהאָנגען מיט טייערע טעפּיכען.

דער קעניג האָט געגעבען אַ צייכען און דער פריזיער איז צוגעטרעטען צו דער אַרבייט.

דער צוג האָט גערוהרט.

אין אַ האַלבע שעה איז דער קעניג געווען גלאַט אָפּראַזירט. ביי זיין ראַזיר־טואַלעט זענען ביי־געווען צוויי זעהר שעהנע אַפגאַנקעס.

נאָכ'ן קעניג האָט זיך דער מייסטער גענומען צו די איבעריגע פון דער סוויטע.

ביז וואַרשע איז די גאַנצע סוויטע געווען פריש אָפּראַזירט.

נעכטען איז דער פריזיער־מייסטער צוריקגע־קומען פון וואַרשע.

בלוטיגע טראַגעדיע אין אַ דאָרף.

(א.ב.) אַ שרעקליכע בלוטיגע טראַגעדיע האָט זיך עהערנעכטען אָפּגעשפּילט אין דאָרף סטאָקי. ביי אַ געוויסען לאַן סטורזיעני האָבען זיך פערזאַמעלט געסט: דער 22־יעהריגע ראָמאַן קאָ־וואַלסקי; קאָוואַלסקי'ס געליבטע די 24 יעהריגע נאַטאַליע סטורזיאַנאַ, איהר שוועסטער די 25 יעהריגע יוזעפאַ אַ געוויסער ראַשינסקי און דער פייערלע־שער פון ווירזעווער מאַנופאַקטור זיגמונד לאַווינסקי.

די געסט האָבען אויסגעטרינקען עטליכע פלע־שער בראָנפען און געווען גיט בגליפען.

ראָמאַן קאָוואַלסקי האָט עפּיס געהאַט אַ האַרץ אויפ'ן בעל־הבית פון שטוב לעאָן סטורזשאַני, און ווי בעוואוסט, איז, וואָס ביי אַ ניכטערען אויף דער לונג איז ביי אַ שכורן אויף דער צונג: קאָוואַלסקי האָט זיך אָנגעהויבען טשעפּען צו סטורזשיאַנען און איהם ענדליך אַרויסגערופען אין דרויסען זיך אָפּ־רעכענען מיט איהם. אין דרויסען האָט אויסגעבראָ־כען אַ געשלעג בעת וועלכען קאָוואַלסקי האָט אַרויס־גענומען אַ רעוואָלווער און געשאָסען סטורזשיאַנען דערשאָסען. די איבעריגע געסט זענען אַרויסגעלאָפען פון דער שטוב און געפרובט די שלעגערס צו־רייסען. קאָוואַלסקי האָט דערביי דערלאַנגט דעם פייערלעשער לאַווינסקין מיט דער קאָלבע פון רעוואָלווער אין קאָפּ אַריין אַזוי, אַז עס האָט ביי איהם געפּלאַצט דער שאַרבען. די איבעריגע געסט האָבען זיך געוואָרפען אויף קאָוואַלסקין און אַרויסגעריסען ביי איהם דעם רעוואָלווער און איבערגעגעבען איהם צו בעהאַלטען רושינסקין. רושינסקי האָט גענומען דעם רעוואָלווער און איהם געוואָלט אַריינלעגען אין טאַש, דאָ איז געשעהן אַ שרעקליכע זאַך: דער אָנגעלאָדענער רעוואָלווער האָט פּלוצים אויסגעשאָ־סען און געטראָפען נאַטאַליע סטורזשיאַנאַ און איהר שוועסטער יוזעפאַ.

נאַטאַליע סטורזשיאַנאַ איז באַלד אַוועקגעפאַ־לען אַ טויטע, יוזעפאַ איז פערוואונדעט געוואָרען אין דער רעכטער האַנד.

מען האָט באַלד אַלאַמירט פּאָגאָטאָוויע און פּאָליציי.

די פּאָגאָטאָוויע האָט פעסטגעשטעלט דעם טויט פון נאַטאַליע סטורזשיאַנאַ און ערטיילט די ערשטע הילף יוזעפאַן און לעווינסקין וועלכע מען האָט נאָכ־דעם איבערגעפיהרט אין שפּיטאָל.

די פּאָליציי האָט אַרעסטירט און אָפּגעהיטען קאָזאַלסקין פון דעם המון, וועלכער האָט איהם געוואָלט לינטשען.

אין גאַנצען דאָרף האָט די בלוטיגע טראַגעדיע געמאַכט אַ גוואַלדיגען רושם.

ווער קאָן זיך אָפּזאָגען פון אַ נדבה פאַר'ן גרעסטען מרכז התורה
ישיבת חכמי לובלין

אַ ברודער בע'גנבעט זיין שוועסטער

אַנטאָנינא מיכאַלאָווא (סאָוואַראָווא 43) האָט איינגעלאַדען איהר ברודער מיעטשיסלאַוו שליאַנ־זאַק פון ראַדאָמסק אויף עטליכע טעג צו גאַסט. דער ברודער האָט די איינלאַדונג אָנגענומען און איז געקומען.

נעכטען אינדערפריה איז די מיכאַלקאָווא אַרויסגעגאַנגען אין גאַס עפּיס איינקויפען און גע־לאָזט דעם ברודער אין דער היים נאָך שלאָפען.

ווי באַלד אָבער די מיכאַלקאָווא איז אַרויס פון שטוב איז, דער שלאָפענדיגער ברודער וואַך געוואָרען, און האָט צוגענומען, וואָס עס איז גע־ווען מעהר ווערטפולעס ביי דער שוועסטער און איז נעלם געוואָרען.

ווען די מיכאַלקאָווע איז צוריקגעקומען און דערזעהן דעם חורבן, האָט זי גלייך געמעלדען וועגען דעם דער פּאָליציי.

מען האָט דעם ברודער געכאַפּט ביי דער באַהן־קאַסע קויפען אַ בילעט אַ היים. די גאַנגבע־טע זאַכען האָט מען ביי איהם געפונען.

אַנשטאַט אַ היים איז ער אַהין אַ בילעט שוין געפאָהרען אין דער אויספאָרשונגס־אַרעסט.

—:o:—

מאָרגען דער יובל פון יצחק קאַצענעלסאָן.

מאָרגען קומט פאָר די גרויסע ליטעראַריש־קינסטלערישע אַקאַדעמיע לכבוד דעם 25־יעהריגען יובילעאום פון יצחק קאַצענעלסאָן. אין דער אַקאַ־דעמיע נעהמען אַנטייל די בעדייטענדסטע ליטעראַרישע פערזענליכקייטען פון וואַרשע און לאָדז. אויסערדעם וועט פאָרקומען אַ גרויסער קאָנצערט־פּראָגראַם מיט'ן אַנטייל פון די בעסטע אַרטיסטישע כוחות. ס'האָט אויך פערזיכערט איהר אַנטייל דער גאַסט פון ארץ־ישראל, די בעקאַנטע קינסטלערין בערנשטיין־קאָהען, וועלכע ווײַלט איצט אין פּוילען. דאָס גאַנצע אינטעליגענטע לאָדז גרייט זיך אַנטייל־צונעהמען אין דער פייערונג פון בעליבסטען יודי־שען דיכטער, ליטעראַט און פּעדאַגאָג יצחק קאַצענעלסאָן.

* * *

דער יובילעאום־קאָמיטעט בעט די פּערזאָנען, וואָס ווילען זיך בעטייליגען אין באַנקעט לכבוד דעם דיכטער יצחק קאַצענעלסאָן. אַז זיי זאָלען אויסקויפען היינט די איינטריטס־בילעטען אין דער בוכהאַנדלונג „קולטורא", פּיעטריקאָווער 50,

---

מחנות יונגע טאַלאַנטען וואַרטען אויף דער עפענונג פון
ישיבת חכמי לובלין

פערזאַמלונג פון קאָלאָניאַל־הענדלער־פעראיין.

פאַרגאַנגענעם זונטאָג איז פאָרגעקומען אונ־טערן פאָרזיץ פון ה' אשר באָרנשטיין די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון קאָלאָניאַל־הענדלער־פעראיין, ציגעל־גאַס נומער 15.

אין בעריכט, וועלכען ס'האָט אָפּגעגעבען ה' גאָטליב ווערט געזאָגט, אַז דער פעראיין האָט גע־מוזט בייקומען פיל שוועריגקייטען, כדי צו בעקו־מען עטליכע ערטער אין די שאַצונגס־קאָמיסיע פון אומזאַץ־ און הכנסה שטייער. דער פעראיין האָט אויך פיל אויפגעטון אין דער הינזיכט פון אָדורכ־פיהרען אינטערווענצען אָפּצוהאַלטען די עקזעקוציעס און אפילו בעפרייען פון פערלעגענע שטייערן. דעם קאַסע־בעריכט גיט אָב ה' ווילהעלם און ער ווערט בעשטעטיגט דורך די פערזאַמלטע.

אין דער דיסקוסיע נעהמען אַנטייל אַ גאַנצע רייהע רעדנער, וועלכע קלאָגען זיך אויף דער צו הויכער אָפּשאַצונג פון אומזאַץ־שטייער, וועלכער איז מסוגל צו רואינירען די קאָלאָניאַל־סוחרים. די רעדנער האָבען אויך בעריהרט די פראַגע פון אונ־עהרליכער קאָנקורענץ.

אין דער נייער פערוואַלטונג זענען געוועהלט: בלאַנק, פינקעלשטיין, גאָטליב, יאַבלאָנסקי, אוליניאָ־ווער, קעניגסבערג, ניוווינסקי, אָלשטיין, ראַוויצקי, ראָזענצווייג, שווידער און ווילהעלם. קאַנדידאַטען: בינקע, ערליך, פוקס, גאָמאָלינסקי, לעווקאָוויטש, מאַגאַלעווסקי, מילער און טענצער. אין דער רעוויזיר־קאָמיסיע פוקס, פּיעטריקאָווסקי, ראָזענצווייג.

כוליגאַנישער אָנפאַל אויף יודען.

פרייטאָג אין אָוועגד זענען עטליכע כוליגאַ־נעס בעפאַלען די יודישע איינוואוינער פון זשגאָוו־סקאַ 15 און יעדען יודען, וואָס זיי האָבען אָנגעטראָפען, מערדערליך געשלאָגען. עטליכע יודען זע־נען שטאַרק צושלאָגען געוואָרען, אַזוי, אַז זיי האָ־בען געמוזט פערבאַנדאַזשירט ווערען דורך אַ דאָק־טאָר, צו דער הילפע פון די כוליגאַנער האָט געמאַכט אַ סוף דער קאָמיסאַר פון 13. קאָמיסאַריאַט מיט אַן'אָפּטיילונג פּאָליציי. די שולדיגע זענען צו־געצויגען געוואָרען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרט־ליכקייט.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען.

(ב) ג. אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצקע 50) ק. קאָנדזינסקי (פּיעטריקאָווער 164) וו. סאָקאָלעוויטש (פּזשעיאַזד 19) ר. רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 26) י. זונדעלעוויטש (פּיעטריקאָווער 25) מ. קאַספּער־קעוויטש (זגערזשער 54) ס. טראַווקאָווסקא (בושע־זשינסקא 56).

קמח מיט תורה —
דאס וועט זיין
ישיבת חכמי לובלין

J. LUKASCHIK, Fabryka Mydła

TARNOWSKIE GÓRY

Rok założenia 1845. Rok założenia 1845.

MŁOTEK i PERLIK עמפפעהלט איהרע בעקאַנטע און ערשטקלאַסיגע אויס-אַרבייטונגען פון הויז=קערי=זייפען פון וועלכע די מיט די געזעצליך-געשיצטע ספּעציאַל-מאַרקע וויזען זיך אַרויס גאַנץ בעזונדערס אַלס אַ הויכווערטיג קוואַליטעטס-פּראָדוקט. ווי אויך די פילירטע טואַלעט-זייפען אין היגיענישער געשמאַקפולער פּערפּאַקונג, "POLONIA" אין העכסטער זאָווי דער הויך-פּראָצענטיגער זייפען-פּולווער מיט דער מאַרקע "קוואַליטעט" א פּראָבע מיט מיינע אויסאַרבייטונגען זיכערט אייערע שטענדיגע קונדשאַפט

גענעראַל-פערטרעטונג פאַר לאָדז:

Arnold Karpf i Ignacy Kuczyński Łódź, Piotrkowska 121, tel. 47-77

צענטראַלע פון „טאָז" בויט א טו=בערקולאָז=סאַנאַטאָריע אין אָטוואָצק

פאָרלעזונגען וועגען טובערקולאָז.

די צענטראַלע פון „טאָז" איז צוגעטרעטען צו בויען אַ צענטראַלע טובערקולאָז - סאַנאַטאָריע אין אָטוואָצק פאַר קינדער און דערוואַקסענע. דעם 25-טען ה. ה. איז אין לאָקאַל פון דער צענטראַלע פאָרגעקומען אַ ברייטע פערזאַמלונג פון אָנגעזע-הענע דאָקטוירים, אינזשיניערען און קאָמונאַלע-טוער, וואו עס איז ברייט בעטראַכט געוואָרען דער גאַנצער פּלאַן פון דער בוי-אַקציע און פון דעם, ווי עס דאַרף דער אַנשטאַלט אויסגעשטעלט ווע-רען. עס זענען געוועהלט געוואָרען דריי קאָמי-סיעס: אַ מעדיצינישע, טעכנישע און פינאַנסיעלע, וועלכע זענען דירעקט צוגעטרעטען צו דער אַר-בייט וועגען בעשטימען די פּלענער פון דער סאַ-נאַטאָריע און ווי שנעלער רעאַליזירען די אויפ-גאַבע.

אַלע „טאָז"-אָפּטיילונגען האָבען מיט גרויס פרייד אויפגענומען די ידיעה וועגען צוטרעטען פערווירקליכען די גרויסע אויפגאַבע פון דער טאָז-אַרבייט אויפ'ן געביט פון קאַמף מיט טובערקולאָז און וועלען מיט אַלע מעגליכע מיטלען שטיצען די צענטראַלע אין דער דאָזיגער אַרבייט.

— דער פערבאַנד פון די געזעלשאַפטען צום קאַמף געגען טובערקולאָז אין וואַרשאַ, צו וועלכן עס געהערען אַ גאַנצע רייה אָנגעזעהענע מעדיצי-נישע און היגיענישע געזעלשאַפטען, און צווישען אויך „טאָז", האָט צושיקט צו אַלע מיטגלידער אַ צירקולאַר-בריף, אין וועלכען דער פערבאַנד מעל-דעט, אַז אין דער צווייטער העלפט פון אַפּריל אין יעדען יאָהר דאַרפען איינגעאָרדענט ווערען אַ טאָג פון פּראָפּאַגאַנדע געגען טובערקולאָז.

אין הסכם מיט דעם צירקולאַר האָט די לאָד-זער טאָז-אָפּטיילונג איינגעאָרדענט שבת אַ קאָלעק-טיווע פאָרלעזונג וועגען טובערקולאָזע.

עס האָבען רעפערירט ד"ר מ. וואָלפזאָן — די געזעלשאַפט אין קאַמף מיט טובערקולאָז. ד"ר ע. אוריסאָן — וואָס איז אַזוינס טובערקולאָז? ד"ר י. מאַנדעלבוים — טובערקולאָז ביי יודען.

אויף דער פאָרלעזונג זענען פערשפּרייט גע-וואָרען פלוג-בלעטער וועגען טובערקולאָז, ספּע-ציעלע ליטעראַטור און אויך אָפּצייכנונגען לטובת דעם אַלפּוילישען פערבאַנד.

ים=שלאַכט ביי די פאַלקלענ-דישע אינזלען.

פילם וואָס איבערשטייגט דעם פערבאָטענעם אין פוילען פּאַנצער-שיף „POTEMKIN"

קירצליך אין „Czary" קירצליך אין „Czary"

אַנ'אוניווערסיטעט אין לאָדז.

די שול אָפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט פערנעמט זיך איצט מיט'ן ענין אויסצוזוכען אַ פּאַסענדען לאָקאַל פאַר'ן אוניווערסיטעט אין לאָדז. אַ סימן אַז דער אוניווערסיטעט-ענין איז אַריין אין סטאַד-יום פון פערווירקליכט ווערען.

מען רעכענט אַז שוין אין די נאָהענטסטע טעג וועלען זיך אָנהויבען די פאָרלעזונגען אין אוניווערסיטעט.

פון „ארדט".

היינט — „שושנת יעקב".

דער איצטיגער פּראָגראַם „שושנת יעקב" האָט שטורמיש גענומען די סימפּאַטיען פון די פריינד און אָנהענגער פון „ארדט".

דער דערפאָלג שטייגט איבער אַלע דערוואַר-טונג.

היינט — 1 פאָרשטעלונג, האַלב 10 אין אָוונד.

ישיבת חכמי לובלין

איז די היים פאַר דער תורה! נישט קיין דירת עראי, נאָר אַ דירת קבע — „עשה תורתך קבע".

בריף אין רעדאַקציע

ערקלערונג.

דערמיט האָב איך דעם כבוד צו ערקלערען, אַז די פערשפּרייטע קלאַנגען, דאָס איך בין אַרויס-געטרעטען פון „ארדט" — זענען פאַלשע. די קלאַנ-גען נעמען זיך דערפון, וואָס איך בעטייליג מיך נישט אין לעצטען 6-טען פּראָגראַם.

מיט כבוד י. אַבערזשאַנעק.

מעלדונג

אַכטונג, שניידער=מייסטער און שניי=דער=אַרבייטער.

היינט דינסטאָג פון 8—10 אָוועגד איז דער לעצטער טערמין צו פערשרייבען אויף די קאָנצע-סיאָנירטע קורסען פון דער געזעלשאַפט „אָרט" וואָלטשאַנסקאַ 27.

הרב שפּירא אין דער קהלה.

נעכטען 9 אַ זייגער אָוועגד איז אין דער קהלה פאָרגעקומען אַ פייערליכע אויפנאַהמע לכבוד דעם הרב שפּירא. דער ראַבינאַט איז געווען אין פולען קאָמפּלעט ווי אויך אַ טייל פּרנסים מיט'ן פּרעזעס ה' מינצבערג בראש. די פאָרשטעהער פון ראַבינאַט האָבען בעגריסט דעם רב.

אמת'ע אכסני' של תורה

ווערט זיין

ישיבת חכמי לובלין

געעפענט דער לעזע=זאַל ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

אין לאָ-אַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַ-ציע איז געעפענט געוואָרען אַ לעזע-זאַל, אין וועל-כען מען קאָן בעקומען צו לעזען די העברעאישע פּרעסע פון ארץ-ישראל און ציוניסטישע צייטשריפ-טען אין העברעאיש און אַנדערע שפּראַכען, וואָס געהען אַרויס אין פערשידענע לענדער:

„הארץ", „דאר-היום" „דבר", „כתובים", „הפועל-הצעיר", „הצפירה" „העולם" „ההד" „יודישע רונד-שוי" „ראַסוויעט" „דאָס יודישע פאָלק" „ציוניסטי-שע בלעטער", „פאָלק און לאַנד" „טריבונא אַקאַ-דעמיצקא" א. א. דער לעזע-זאַל איז אָפען יעדען טאָג, אויסער פרייטאָג, פון 8 ביז 10 אָוועגד.

דר. וו. פאַלעק וועגען דאָן זשואַן.

מיטוואָך, 8 אַ זייגער אין אָוונט וועט דער בעקאַנטער ליטעראַטור-קריטיקער און טעאַטער-קע-נער ד"ר ווילהעלם פאַלעק האַלטען אין דער שטאָ-טישער קונסט-גאַלעריע אַ פאָרטראַג וועגען דאָן זשואַן.

ד"ר פאַלעק וועט אַרומרעדען די טראַגעדיע „דאָן זשואַן טענאָריאָ" פון זאָרילין, וואָס ווערט איצט געשפּילט אין פּוילישען טעאַטער, אין צו-זאַמענהאַנג מיט'ן פּראָבלעם פון דאָן זשואַן אין דער אייראָפּעישער ליטעראַטור בכלל.

תלמוד-תורה מיט הצלות נפשות צוזאַמען איז ישיבת חכמי לובלין

וועגען דער „ישיבת חכמי לובלין"

וואָס עס זאָגט הרב מאיר שאַפּירא פון פּיעטריקאָוו.

קיין לאָדז איז געקומען און איז פייערליך אויפ-גענומען געוואָרען דורך זיינע אָנהענגער דער אָר-טאָדאָקסישער פיהרער הרב מאיר שאַפּירא פון פּיעטריקאָוו.

באַלד נאָך זיין קומען האָט דער חשובער גאַסט אויפגענומען אונזער מיטאַרבייטער און איבערגעגע-בען דעם ציל פון זיין בעזוך אין לאָדז.

„מיט 4 יאָהר צוריק — האָט געזאָגט הרב שאַפּירא, — איז געלעגט געוואָרען דער גרונדשטיין פון דער „ישיבת חכמי לובלין". דעמאָלט זענען געווען אַלע אויסזיכטען, אַז דאָס פּוילישע יודענטום וועט מיט אייגענע כוחות אויפבויען די ראַזינע אינסטיטוציע, אָבער באַלד נאָכדעם איז געקומען די שווערע דעוואַלואַציע, גראַבסקי'ס שטייער-שרויף, דער קאַטאַסטראָפאַלער עקאָנאָמישער מצב און דאָס הויפּט-געוויכט האָט געמוזט געלעגט ווערען צוערשט אויפ'ן נאָהנטען אויסלאַנד און דאַן אויף אַמעריקאַ.

אַמעריקאַ איז אויף מיין רייזע, וועלכע האָט געדויערט איבער אַ יאָהר צייט, געזאַמעלט געוואָ-רען 53 טויזענד דאָלאַר. די ערשטע צייטען איז פאַר די יודען אין אַמעריקאַ דער אויסדרוק וועגען דער ישיבה געווען פרעמד, אָבער דורך די 242 רעפעראַ-טען, וועלכע זענען געהאַלטען געוואָרען אין 18 שטאַטען, איז דאָס ווערק פּאָפּולער געוואָרען. איצט האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז ס'פעהלט נאָך אַ סומע פון 30 טויזענד דאָלאַר, וועלכע מוזען געזאַמעלט ווערען צווישען פּוילישען יודענטום. דער ערשטער אַרויסטריט פון די זאַמלונגען אין פּוילען איז געווען אין דער שטאָט לובלין, וואו די דאָרטיגע יודען האָבען זיך אונטערגענומען אויסצוהאַלטען די הוצאות פון אַלע טירען און פענסטער, וואָס זענען נויטיג צו דעם בוי.

איצט מוזען זיך אָפּרופען די גרעסטע שטעט אין פּוילען און אין דער ערשטער רייה — לאָדז.

וואָס בעצוועקט די „ישיבת חכמי לובלין"? די בעסטע טאַלענטפולסטע קינדער זענען ביז איצט געווען אונטערגעוואָרפען דעם שווערסטען גורל, אין פערלויף פון זיין לערן-יאָהרען מוז גלייכצייטיג אַ יודיש קינד, וועלכעס וויל זיך ווידמען דעם תורה-לערנען, ברענגען דעם קרבן פון שפּלדינגען טעג-עסען און חרפּה'דיגען נעכטיגען ווי ס'לאָזט זיך נאָר, דאָס ראַזינע לעבען שוואַכט אָפּ צונליך זיין כּוח און מוח און וואָס נאָך ערגער נעהמט אַוועק זיין מוט און זעלבסטווירדע. און ווען אימיצער פון איהר ווערט דאָך שפּעטער צופעליגערווייזע אַ יודישער מנהיג, איז ער ווייט צושטעהען אויף דער נעהערינגער הויך.

אין דער ישיבה וועלען אויפגענומען ווערען 500 תלמידים, וועלכע וועלען בעקומען אַלע בע-קוועמליכקייטען, וואָס געהערען זיך דעם יודישען טאַ-לענטירטען תלמיד. די תלמידים וועלען זיך געפינען אין אַנ'אינטערנאַט וואו זיי וועלען בעקומען עסען און שלאָפען, בעקוועמע לערן-זאַלען, אַ ביבליאָטעק פון 100 טויזענד ספרים אויף אַלע געביטען פון יודישען לעבען, אַ גרויסע אודיטאָריע פאַר 3000 צו-הערער, דאָס אַלץ דאַרף און וועט הויבען דעם מוט און גייסט פון יודישען תלמיד. ס'וועט אויך בעזונ-דערס אַכט געלעגט ווערען אויף דער אָראַטאָרישער קראַפט, וועלכע איז אַזוי נויטיג פאַר'ן יודישען מנהיג.

די „ישיבת חכמי לובלין" איז שוין ביים היינטי-טאָג פון דרויסען אינגאַנצע פערטיג. מיר האָבען נאָך אַ געוויסען קאַפּיטאַל אויף די ווייטערדיגע אַר-בייטען און זאָל געלונגען צונויפצוזאַמלען די נויטיגע סומען, וועט דער חנוכת הבית קענען פאָרקומען חמשה-עשר באב און דער ערשטער סעמעסטער וועט קענען געעפענט ווערען דעם קומענדיגען ווינטער.

דער בודזשעט פון דער „ישיבת חכמי לובלין" איז 5000 דאָלאַר אַ חודש, דאָס רעכענען מיר צו בע-קומען אויף פאָלגענדען אופן: 30 פּראָצענט וועט זיין פון שכר-לימוד פון פערמעגליכע תלמידים; 100 טויזענד פּושקעס אין יודישע שטובען, דאַרפען ברענגען 36 טויזענד דאָלאַר אַ יאָהר, אַ חוץ-דעם האָבען דייטשע, בעלגישע, האָלענדישע יודישע קאַפּי-טאַליסטען צוגעזאָגט אויסצוהאַלטען אינגאַנצען צו-איין, צוויי אָדער מעהר שילער אין דער ישיבה, מען האָפט אויך, אַז מען וועט פערשרייבען פערשי-דענע נעשאַמעס, אַלס אייזערנער פאָנד. די אָנפיהרונג פון דער „ישיבת חכמי לובלין" בעשטעהט פון 100 פּערזאָן: 50 אין דער אדמיניסטראַטיווער לייטונג אוי 50 אָנגעזעהענע פּערזענליכקייטען פון דער גאַנ-צער וועלט אין דער פינאַנציעלער לייטונג.

געוואַלט שמוגלערן טאַבאַק פון דייטשלאַנד קיין לאָדז

מען האָט אָבער דעם שמוגעל בעצייטענס ענטדעקט.

מיט עטליכע טעג צוריק איז אויף דער גרע-ניץ-סטאַציע סלופּיאַ אָנגעקומען אַ צוג פון דייטש-לאַנד מיט 5 קאָסטענס מאַנופאַקטור פאַר דער פיר-מע „האַנדלען" אין לאָדז. די קאָסטענס זענען אי-בערגעלאָדען געוואָרען און זענען געכטען אָנגעקו-מען אויף דער קאַלישער באַהן. אַזוי ווי אין בע-גלייטונגס-בריף איז דער אַדרעס פון דער פירמע נישט אָנגעוויזען געוואָרען, האָט מען די קאָסטענס אָבגעלעגט אויף דעם באַהן-לאַגער.

צופעליג האָט דער אַקציז-בעאַמטער ה' וואַש-קעוויטש, פערבייגעהענדיג, דערשפירט אַ ריח פון טאַבאַק. מ'האָט אַרויסגעריסען דעם עקספּעדיענט און אַ פּאָליציאַנט און אין זייער אָנוועזענהייט, גע-עפענט די קאָסטענס. ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָ-רען, אַז דאָרט געפינען זיך 15 זאַק ליקסוס-טאַבאַק, וואָס איז אַריינגעשמוגעלט געוואָרען פון דייטש-לאַנד. דער טראַנספּאָרט וועגט 212 קילאָ און בע-טרעפט 10 טויזענד זלאָטעס. ס'איז אויך פעסטגע-שטעלט געוואָרען, אַז קיין פירמע „האַנדלען" עק-זיסטירט נישט אין לאָדז. דער טראַנספּאָרט איז קאָנ-פיסקירט געוואָרען.

2 יאָהר שווערע תפיסה

פאַר צווינגען צו פּראָסטיטוציע.

(—) אין אויגוסט 1927 האָט מאיר לעווקאָ-וויטש, פון פּאַביאַניץ, 56 י. אַלט, זיך פאַרגעשטעלט פאַר דער 17-יאָהריגער גאָלדע טורעק אַלס רייכער סוחר און פאָרגעשלאָגען איהר ביי איהם אַ שטעל אַלס אַ דינסט-מיידעל. די עלטערען פון גאָלדע, וועלכע זענען געווען אין אַ שווערער מאַטעריעלער לאַגע זענען מסכים געווען אויף דער שטעל און גאָלדע איז אַוועק געפאָהרען קיין פּאַביאַניץ.

אָבער דאָרט האָט זי זיך באַלד איבערצייגט, אַז זי איז אַריינגעפאַלען אין די הענד פון אַ פרוי-ען-הענדלער ווען זי האָט זיך ענטגעגענגעשטעלט לעווקאָוויטשעס בעפעהלען אויפצונעהמען געסט, האָט ער זי געשלאָגען און געפייניגט.

גאָלדעס פאָטער נישט בעקומענדיג פון איהר קיין ידיעה, איז אַראָבגעפאָהרען קיין פּאַביאַניץ און דאָרט דערוויסט זיך וועגען דעם טרויריגען גורל פון זיין טאָכטער, האָט ער באַלד וועגען דעם מיטגעטיילט דער פּאָליציי, וועלכע האָט בעפרייט גאָלדען פון'ם אויסוואורף און איהם אַרעסטירט. איצט איז דער פּראָצעס געגען לעווקאָוויטשען פאָר-געקומען אין היגען קרייז-געריכט. בעת'ן פּראָצעס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז לעווקאָוויטש איז שוין איינמאָל בעשטראָפט געוואָרען פאַר דעם זעל-בען חטא. דאָס מאָל האָט ער זיך נישט מודה געווען. דער אַלטער טורקאָוו און זיין טאָכטער האָבען ער-קלערט, אַז לעווקאָוויטשעס חברים האָבען זיי גע-דראָהט צו שלאָגען, אויב זיי וועלען טענה'ן געגען לעווקאָוויטשען. דאָס געריכט האָט פער'משפט לעוו-קאָוויטשען אויף 2 יאָהר שווערע תפיסה און צו פערלירען די רעכט.

פּראָפ. פעראיין פון האַנדעלס- און ביוראָ-אַנגעשטעלטע

אין לאָדז, אַלעע קאָשטשושקי 21.

צום אַרבייטענדיקן כלל פון דער שטאָט לאָדז!

די פערוואַלטונג פון פעראיין רופט אַלע האַנדעלס- און ביוראָ-אַנגעשטעלטע פון לאָדז צום אונבעדינגטען איבעררייסען פון דער אַרבייט אין משך פון היינטיגען טאָג און אָנטיילצונעהמען אין דער אַלגעמיינער אַרבייטער-דעמאָנסטראַציע, כדי צו דעמאָנסטרירען די איינהייטליכקייט פון דעם גאַנצען אַרבייטער-קלאַס געגען די קאַפּיטאַליסטישע אָנגריפען אויף די לעבענס-בעדינגונגען פון אַרבייטער און אַנגעשטעלטע, וועלכע פאָדערן בעסערע אַרבייטס- און צאָהלונגס-בעדינגונגען, רעווידירען דעם לעצטען דעקרעט פון עמעריטאַל-פערזיכערונגען, וואָס בע'עולה'ן די אַנגע-שטעלטע, רעווידירען דעם דעקרעט פון די אַרבייטס-געריכטען און וועגען דער אַרבייטס-צייט אין האַנדעל, ווי אויך בעריקזיכטיגען די פאָדערונגען פון די אַנגעשטעלטע.

זאָל לעבען דער 1-טער מאַי!

זאָל לעבען דער 8-שעה'דיגער אַרבייטס-טאָג!

זאָל לעבען דער געמיינזאַמער קאַמף פון פיזישע און גייסטיגע אַרבייטער!

968

לאָדז, דעם 1. מאַי 1928. די פערוואַלטונג.

וויכטיגע אויפקלערונג פאר פאבאר-פליכטיגע.

פאר וועלכער קאמיסיע דארף מען זיך שטעלען?

לויט די פארפליכטענדע פארשריפטען איז יעדער פאבאראווע מחויב צו שטעלען זיך פאר דער קאמיסיע, וועלכע אמטירט אויפ'ן שטח פון דער געמיינדע, וואו ער האט זיך רעגיסטרירט.

מ'קאן זיך אויך שטעלען פאר דער פאבאר-קאמיסיע, צו וועלכער ס'געהער די געמיינדע, וואו מ'געפינט זיך אין מאמענט פון פאבאר. דערויף דארף מען אבער האבען אנ'אנשפרעכענדע ערלויבניש פון דער סטאראסטווע פון דער אונטערליגענדער געמיינדע, וואו מ'האט זיך געהאט פריהער רעגיסטרירט. וואס שייך ווייטער די פאבאראווע, וועלכע זענען נאך נישט איבערהויפט געווארען רעגיסטרירט, דארפען זיי זיך שטעלען אויך פאר דער פאבאר-קאמיסיע, וואו זיי געפונען זיך אין מאמענט פון פאבאר.

וועלכע פאבאראווע דארפען זיך נישט שטעלען פאר די קאמיסיעס?

בעפרייט פון דער פליכט צו שטעלען זיך פאר דער פאבאר-קאמיסיע זענען טויב-שטומע, בלינדע און גייסטיג-קראנקע אלץ איינס צו זיי געפונען זיך אין ספעציעלע אנשטאלטען אדער פערברענגען ביי זייערע משפחות.

אין ערשטען פאל דארף וועגען זיי צוגעשטעלט ווערען ענטשפרעכענדע בעשטעטיגונגען פון אט די דאזיגע אנשטאלטען.

וואס אנבעלאנגט דער צווייטער קאטעגאריע פאבאראווי, דארף וועגען זיי צוגעשטעלט ווערען געהעריגע צייגנישען פון א רעגירונגס-דאקטאר.

פאבאראווע, וועלכע זענען קראנק אויף עפילעפסיע (שווערע קרענק) דארפען זיך אויך נישט שטעלען פאר דער קאמיסיע, וויבאלד וועגען אומשטאנד פון זייער קראנקהייט, ס'ווערט צוגעשטעלט א געהעריגע צייגניש פון סטאראסטווע-דאקטאר צוזאמען מיט א בעשטעטיגונג פון דער געמיינדע און 2 בעגלויבטע בירגער אדער פון אנ'עפענטליך שפיטאל.

ווי אזוי ווערט מען גערופען צו די פאבאר-קאמיסיעס?

אויף דער קאמיסיע ווערען גערופען די פאבאראווע דורך עפענטליכע בעקאנטמאכונגען אדער נאמענטליכע אויפפאדערונגען.

פאר זיך נישט שטעלען צום בעשטימטען טערמין פאר דער געגעבענער קאמיסיע אהן בערעכטיגטע מאטיווען קאן מען בעשטראפען מיט ארעסט אויף א טערמין ביז 6 וואכען אדער מיט געלד אין דער הויך פון 500 זל.

אויב ס'ווערט פעסטגעשטעלט, אז דער פאבאראווע האט זיך נישט געשטעלט צו דער קאמיסיע, ווילענדיג אויסמיידען דאס מיליטער-דינסט, אדער ר'איז צוליב דער סבה אומלעגאל ארויסגעפאהרען און פערבליבען אין אויסלאנד, קאן מען דעם שולדיגען צוציהען צו געריכטליכע פעראנטווארטליכקייט און איהם בעשטראפען לויט די הארבע סאנקציעס פון די ארטיקלען 88 און 89 פון אוסטאוו וועגען אלגעמיינעם מיליטער-פליכט, וואס זעהט פאר א שטראף ביז 2 יאהר טורמע.

י. אינפעלד.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
שפרעכשטונדען פון: 12—2 און פון 5—7; עמט אויך אן אין לטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

יודיש טעאטער אין זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

וויכטיג נייעס! פרעהליכע נייעס! איבערראשענדע נייעס!

פון שבת, דעם 5-טען מאי הויבען זיך אן די גאסטראלען
פון דער איבעראל-בעקאנטער סוברעט'ן אין אמעריקא

בעטטי קעניג

וועלכע וועט אויפטרעטען אין א נייעם רעפערטואר, וואס איז ספעציעל פאר איהר געשריבען געווארען אין אמעריקא

סיבירער חתונה
מאלי-דאלי
אוי, איז דאס א בחור
דער פרייליכער מאטראז

דבורה פון בערדיטשעוו
א כלה אהי א חתן
חלומות פון ליבע
זענען פרויען שולדיג?

אייגצעלהייטען פון רעפערטואר לויט אין דאנערשטאג'דיגען אנאנס.
בילעטען שוין צו בעקומען אין פילהארמאניע-קאסע.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטווארטען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן.
יורידישע אפטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט".

בכדי דערלאנגען אנ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה, דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן פון דער לעצטער נומער, ווען די אנפראגע ווערט ארייגגעגעבען. אויף אנפראגען אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

גילטיג דעם 1-טען מאי 1928

7343. ש. ל-ב.
אויך די מיליטער-פליכטיגע פערזאנען, וועלכע זענען דורך די בעטרעפענדע פאבאר-קאמיסיעס קוואליפיצירט געווארען צו דער קאטעגאריע C אדער D, קאנען גערופען ווערען אין אקטיווען דינסט קוים קאן זייער אינטעליגענץ אדער פאךפעהיגקייט אויסגענוצט ווערען פאר'ן מיליטערישען געברויך, נישט בעשווערענדיג זייער געזונד-צושטאנד.

—:o:—

I. K. 7344.
קיין אמנעסטיע אין דעם פרט איז ביז איצט נאך נישט פערעפענטליכט געווארען. איבריגענס וואלט זי סיי ווי נישט געקאנט ארומנעמען אויך דעם געביט.

די רעכטליכע לאגע האט זיך אויך נישט געענדערט. ממילא האבען די אלע קלאנגען און ידיעות קיין שום ממשותדיגען יורידישען גרונד. די דאזיגע קאטעגאריעס קאנען ווידער בעקומען די פוילישע בירגערשאפט אויפ'ן סמך פון די אלגעמיינע כללים פונקט ווי יעדער שטאטסלאזער אדער פרעמד מלוכהשער פערזאן.

7344. מ. ב. באטשיילד
אויב איהר האט בעקומען קאט. D אויפ'ן סמך פון ארטיקעל 48 איז עס דערפאר, וואס די פאבאר-קאמיס'יע האט ביי אייך פעסטגעשטעלט א לונגען-קראנקהייט בלויז פאר'ן יאהר—ווען איהר זענט בעפרייט געווארען פון אקטיווען דינסט דארפט איהר נישט בעצאהלען דעם מיליטער-שטייער. בכלל בעפרייט פון דער פליכט צו בעצאהלען דעם מיליטער-שטייער זענען נאר די פערזאנען וועלכע זענען אנערקענט געווארען פאר נישט ארבייטס-פעהיג און לעבען פון עפענטליכער אונטערשטיצונג.

—:o:—

7346. א האנדווערקער.
7347. ש. ל. פון דער קאנסטאנטינער גאס.
7348. א לעזער פון פלאץ דאמבראווסקיעגא
7349. ש. פון זאקאנטנא
7350 K. l. פון פיעטריקאווער
מ'קאן אייך ארייגציהען אין אקטיוען-דינסט.
7351. לאנדאן
וועגען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 מיטבערענגענריג די ציטונג.

מ'קאן אייך נישט בעשטראפען פאר פאסערי נאר בלויז פאר נישט פארזיכטיג זיין ביים קויפען ד. ה. נישט לויט'ן ארטיקעל 616, נאר לויט'ן ארטיקעל 717 פון שטר. קאדעקס, וואס דראהט מיט א לייכטע סאנקציע. איהר האט אבער שאנסען גענצליך בעפרייט צו ווערען.

7352. א שטענדיגער לעזער פון ראקאטש-שאסע.
ס'דראהט אייך אנ'עקסמיסיע נישט דערפאר אזוי ווייט, וואס איהר האט ארייגגענומען אהן הויז-ווירטס הסכמה א סובלאקאטאר, נאר דערפאר, וואס איהר האט אין דער וואוינונג נישט שטעהען קיין זאכען, וועלכע זאלען זיכערען איהם דאס דירה-געלד. באלד וועט אייך דער הויז-ווירט אפשר נישט איינקלאגען אויף קיין עקסמיסיע. ער וועט מאהנען צום ערשט דעם חוב און אזוי ווי דער קאמארניק וועט ביי אייך נישט האבען, וואס צו ארעסטירען, ממילא וועט דער הויז-ווירט שפעטער בעלייגען דעם פראטאקאל פון דער זאיעגטשע צו דער בקשה וועגען אנ'עקסמיסיע און ער וועט זיכער דעמאלס געווינען דעם פראצעס.

XXV זאל „פילהארמאניע", נארוטאוויטשא 20 XXV

מיטוואך, דעם 2-טען מאי ד. י. 8.30 אין אוונד ארדענט איין דער
לאדזער ליטעראטען- און זשורנאליסטען - פעראיין

אגרויסע יובילעאום-אקאדעמיע

לכבוד דער 25-יעהריגער ליטעראַרישער טעטיגקייט פון בעליבטען דיכטער

יצחק קאצענעלסאן

I. ליטעראַרישער טייל:
דער דיכטער און קריטיקער יעקב פיכמאן (פון א"י) רעד. י. העפטמאן (עמנואל) העברעאיש, ד"ר י. גאטליב, אברהם לעווינסאן, י. מ. ניימאן, ה. ל. זשיטניצקי, א. צייטלין (פון ווארשא), רעד. י. אונגער און דיכטער משה בראדערזאן פון לאדז.

II. קינסטלערישער טייל:
1) פערשטארקטער „הזמיר"-כאר אונטער לייטונג פון פראפ. י. פיינווישים, וועלכער וועט אויספיהרען איינינע לידער פונ'ם יובילאר.
2) די בעריהמטע ארטיסטין-רעציטאטארין און זינגערין פון פאלעסטינא פרוי ד"ר מרים בערנשטיין-כהן קומט ספעציעל צו דער אקאדעמיע און וועט אויספיהרען איינינע פון איהרע בעסטע רעפערטואר-נומערן ווי אויך ספעציעל איינגעשטודירטע לידער פון יובילאר.
3) רעציטאציעס פון יובילאר און דיכטער משה בראדערזאן.

III. בעגריסונגען:
פון א רייה ליטעראַרישע, קינסטלערישע און קולטורעלע אינסטיטוציעס פון לאדז, ווארשא און אנד.

שלום-ווארט
— פון —
יובילאר.

בילעטען שוין צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע-זאל. נארוטאוויטשא 20.

די מעשה דארא קויפמאן.

א סאנסאציאנעלע געשיכטע וואס האט אויפגערודערט גאנץ פאריז.

II.

עס וועט נישט זיין איבערגעטריבען צו זאגען, אז דבורה קויפמאן איז אין די לעצטע עטליכע וואכען געווען די איינציגע טעמע, פון וועלכע מען האט גערעדט אין פאריז; מענשען האבען געקויפט א ציטונג, נישט אומגעקוקט זיך אפילו אויף אלע ארטיקלען, נייעסען און אזוי ווייטער, נאר אויפגעזוכט, וואו עס רעדט זיך וועגען דער פערשוואונדענער סטודענטקע, שנעל דורכגעזופט אלץ, וואס עס ווערט געשריבען וועגען איהר און באלד געקויפט א צווייטע ציטונג, א דריטע, א פערטע, — עס האט זיך געקערט וועלטען אין פאריז.

פערשטעהט זיך, אז נאך גרעסער איז געווען דער טומעל און דער קאך אויפ'ן סען מישעל, דער סטודענטען-קווארטאל און אויפ'ן „פלעצעל" —דאס הייסט, דער יודישער קווארטאל.

סטודענטען האבען אוועקגעלעגט דאס לערנען מיט אלע אנדערע זאכען און נאר מען האט גערעדט וועגען דעם פערשוואונדענעם מיידעל. יודען אויפ'ן „פלעצעל" האבען ווי ביי יעדער וויכטיגער געשעהעניש זיך פערזאמעלט אין דער גרויסער יודישער בוכהאנדלונג אויף „רי דע ראזיע" און גערעדט וועגען דעם מיידעל. ווייבער האבען געשאקעלט מיט די קעפ און געזיפצט אויף דעם טראגישען גורל פון מיידעל, אויף דעם צער פון דעם מאמען און פון איהר חתן. דערביי האט מען אונטער די אויגען גע'מוסר'ט אזא מאמע, וואס לאזט אוועק א קינד א מיידעל איינע אליין אין דער וועלט ארויין.

קורץ, גאנץ פאריז האט געקאכט און געזאטען ווי אין א קעסעל ביז... ביז עס איז געקומען דער פראזאאישער סוף פון דער ראמאנטישער געשיכטע.

דבורה קויפמאן איז געפונען געווארען: טרעפט וואו?

איהר וועט נישט טרעפען, איך ווייס געוויס, אז איהר וועט נישט טרעפען. ווארום קיינער וואלט דאס נישט געטראפען. קיינעם וואלט נישט איינגעפאלען, אז אין דער צייט, ווען די פאריזער פאליציי האט אזוי ענערגיש געזוכט די פערלוירענע סטודענטקע, געמאכט רעוויזיעס איבעראל, וואו עס האט זיך נאר געלאזט; אין דער צייט, וואס כמעט יעדער פון דער פאריזער געהיים-פאליציי האט מסתמא ביי זיך געהאט דאס פאטאגראפישע בילד פון דבורה קויפמאן און אלע פאריזער ציטונגען האבען איהר בילד געדרוקט — אז אין דער זעלבער צייט האט זיך דאס מיידעל געפונען טאקע נישט ערגיץ אנדערש ווי אין רשות פון דער פאריזער פאליציי, קיינער וואלט נישט געטראפען אזא געשיכטע און ווער ווייסט ווי לאנג מען וואלט אזוי ארומגעזוכט די פערשוואונדענע סטודענטקע און יענע וואלט זיך געזעסען און געגעסען אומזיסטע פראנצויזישע קעסט ווען נישט א זשורנאליסט, וואס האט אנגעוויזען וואו מען דארף זוכען. (זשורנאליסטען פון דער גאנצער וועלט זייט שטאלץ!).

די געשיכטע איז געווען אזוי: אין דער זעלבער צייט, וואס מען האט אזוי ארומגעזוכט דאס פערשוואונדענע מיידעל און מ'האט נישט געקענט קומען אויף איהרע שפורען, האט זיך אין די ציטונגען בעוויזען א נאטיץ, אז אין איינעם פון די פאריזער שפיטעלער איז געשטארבען א יונגע פרוי, וואס מען ווייס נישט איהר נאמען. איין פאריזער זשורנאליסט האט אויפמערקזאם געמאכט, אז מען וואלט געדארפט א קוק טון, אפשר איז עס די פערשוואונדענע קויפמאן. אז עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז די אומבעקאנטע געשטארבענע איז נישט קויפמאן, האט דער זשורנאליסט געמאכט אויפמערקזאם, אז מען וואלט געדארפט א זוך טון אין אלע פאריזער שפיטעלער און טורמעס אפשר זענען דארט פאראהן פרויען, וואס מען ווייסט נישט זייער נאמען. דא האט זיך ערשט א פאריזער פאליציי קאמיסאר געכאפט, אז אינ'ם טאג פון קויפמאנ'ס פערשווינדען האט מען איהם געבראכט עטליכע יונגע פרויען, וועלכע האבען נישט געוואלט זאגען ווי זיי הייסען און מען האט זיי אפגעפיהרט אין פאריזער טורמע פאר פרויען „סען לאזאר".

עס האט זיך טאקע ארויסגעוויזען, אז איינע פון די פרויען, וואס מען האט אין יענעם טאג געבראכט צום קאמיסאר, איז טאקע די פערשוואונדענע דבורה קויפמאן. הייסט עס, אז דאס מיידעל האט זיך אין דער גאנצער צייט, וואס די פאריזער פאליציי האט זי אזוי ענערגיש ארומגעזוכט, געפונען ביי דער פאליציי אין די הענד.

דבורה קויפמאן איז פערהאלטען געווארען אין איינעם פון די פאריזער גרויסע מאגאזינען, וואו זי האט עפעס געקויפט, אונטער דעם פערדאכט, אז זי האט געוואלט גנב'ענען א הוט, דאס מיידעל, וועלכע איז בעפרייט געווארען, נאכדעם, ווי עס איז געווארען פעסטגעשטעלט ווער זי איז, פערזיכערט, אז זי איז איינפאך אנ'אפפער פון א מיספערשטענדעניש. עס האבען פערזיכערט בעקאנטע, סטודענטען און סטודענטקעס, וועלכע קענען גוט דבורה קויפמאן, אז זיי קענען גאראנטירען פאר איהר, אז זי איז א העכסט ערליכע. צו פערטיידיגען דאס מיידעל האט זיך אונטערגענומען דער אדוואקאט וואס קויפמאן האט ביי איהם געארבייט און די סימפאטיע פון דער גאנצער פאריזער בעפעלקערונג איז אויף דער זייט פון דעם מיידעל.

אבער דער מוסר-השכל פון דער גאנצער געשיכטע איז, ערשטענס, אז פרויען, כאטש זיי האבען שוין קורצע האר זענען זיי אבער נאך אלץ געבליבען ביים זעלבען קורצען שכל; דאס מיידעל, ווען מען האט זי פערדעכטיגט אין א גנבה האט נישט געוואלט זאגען איהר נאמען, כדי נישט צו קאמפראמיטירען זיך און זי האט גאר נישט געוואוסט, אז זי אליין ברענגט אויף זיך די גרעסטע קאמפראמיטאציע, און צווייטענס, ווייזט די גאנצע געשיכטע, אז די פאריזער פאליציי איז א שלים-מזל'ניצע.

—:o:—

דער אמת וועגען „דער'הרג'עטע קריסטליכע יונגעל אין גער.

זונטאָג האָט די וואַרשאָווער פוילישע פרעסע געבראַכט אַ סענסאַציאָנעלע פּאַסירונג מיט אַ דער־הרג'עט קריסטליך יונגעל אין גער.

די אמת'ע אומשטענדען פון'ם געשעהעניש שטעלען זיך אָבער פאָר אַזוי:

דאָנערשטאָג, דעם 5־טען אַפּריל, דעם ערש־טען טאָג יום־טוב, 2 אַ זייגער בייטאָג, האָט דאָס 20־יעהריגע ווייבעל לאה פלינעלמאַן געעפענט די טיר פון איהר וואוינונג אויף פּיאַרסקי גאַס, וועלענדיג אַרויסגעהן אין גאַס. אין זעלבען מאָמענט זענען דורכגעגאַנגען די צוויי קריסטליכע יונגלעך קאָספּושאַק און ראָמאַנאַלסקי. איינער פון זיי האָט דער יונגער פרוי אַ כאַפּ־געטון פאַר דער האַנד און זי אַ שטופּ־געטון מיט אַזאַ קראַפט, אַז דאָס ווייבעל האָט מיט זיך אויפגעריסען די טיר און איז אַריינגעפאַלען צוריק אין שטוב.

אַן'אויפגערעגטער איז איהר מאַן, דער 22־יעהריגער שלמה, אַ סטאָלאַרוש, אַרויס אויף דער גאַס און דערלאַנגט ראַמאַנאַלסקי'ן אַ פּאַטש.

די גאַנצע געשיכטע וואָלט זיכער פון קיינעם נישט בעמערקט געוואָרען, ווען נישט דער צופאַל, וואָס שלמה האָט בעת'ן פּאַטש פערלוירען פון פינגער אַראָפּ דאָס קידושין־רייפעל און עס אָנגע־הויבען זוכען, געזעהן, אַז עמיץ זוכט אוי פדער גאַס אַ פינגערייל, האָבען זיך מענשען אָפּגעשטעלט, כּדי געוואויר צו ווערען, וואָס דאָ איז געשעהן. דערוויילע איז אויך אָנגעקומען שלמה'ס ברודער, יעקב־משה, און גער האָט געהאַט פון וואָס צו רעדען...

לערך אין אַ שעה אַרום איז ראָמאַנאַלסקי צו־ריקגעקומען צו שלמה'ן מיט אַ טענה, אַז ער האָט אומזיסט און אומנישט בעקומען דעם פּאַטש, ווייל געוואָרפען די פרוי האָט נישט ער, נאָר זיין חבר קאָספּושאַק, ראָמאַנאַלסקי האָט זיך בכלל נישט גע־נומען צום האַרצען די גאַנצע פּאַסירונג און זיך גענומען צו זיין טעגליכער אַרבייט — אַלס וואַשער און מיטפאָהרער מיט אויטאָבוסען קיין וואַרשאָ.

אין אַ וואָך אַרום, נאָר דער געשיכטע מיט'ן פּאַטש, האָט זיך ראָמאַנאַלסקי בעקלאָגט פאַר'ן שאָפער פון אויטאָבוס, אַז עס טוט איהם וועה אין אַ זייט און אַז ער וועט זיך מוזען לאָזען מאַכען אַן־אָפּעראַציע אויף דער „בלינדער קישקע", ווייל ער בעקומט די לעצטע צייטען אַטאַקעס.

פרייטאָג, דעם 13־טען אַפּריל האָט זיך דאָס יונגעל געלעגט אין בעט־אַריין און געבעטען דער באָבען זיינער, אַ געוויסע אַמבראָזיאַק, זי זאָל רופען אַ דאָקטאָר. זי איז אַוועק אין מאַגיסטראַט נאָך אַן־אומזיסטען דאָקטאָר. דער מאַגיסטראַט האָט זי אָפּ־געשיקט צום יודישען שטאָט דאָקטאָר ראָזענבערג, וועלכער איז גלייך אַוועק צום קראַנקען.

דער קראַנקער האָט זיך געקלאָגט פאַר' דאָק־טאָר, אַז ער האָט שטאַרקע שמערצען נעבען דער „בלינדער קישקע" און אויך, אַז ער קאָן נישט אַראָפּבּרענגען קיין עסענוואַרג. דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, אַז ער ליידט אויף אַן'אָנצינדונג פון דער „בלינדער קישקע" און בעפוילען דער באָ־בען, חלילה, נישט צו געבען קיין ריצינאייל. דער־הערענדיג די דאָזיגע ווערטער, האָט זיך די אַלטע אַ כאַפּגעטון פאַר'ן קאָפּ, אַז זי האָט איהם טאַקע שוין איינגעגעבען אַ גרויסע פּאָרציע ריצינאייל.

עס איז אינטערעסאַנט, אַז ראָמאַנאַלסקי האָט קיין איינציג מאָל נישט דערמאָהנט פאַר קיינעם, אַז עמיץ האָט איהם געשלאָגען. ערשט שפּעטער איז מען אין שטוב געוואויר געוואָרען פון זיין קאָ־לעגע קאָספּושאַק, וועלכער איז געקומען דעם קראַנ־קען מבקר־חולה זיין, אַז מען האָט איהם געשלאָגען.

ראָמאַנאַלסקי'ס צושטאַנד האָט זיך אַלץ פער־ערגערט. איינמאָל, ווען די אַלטע אַמבראָזיאַק האָט נישט געטראָפען אין דער היים דעם יודישען דאָק־טאָר, איז זי אַוועק צום קריסטליכען דאָקטאָר נאַ־ראָזאָווסקי. פון דאַמאָלס אָן האָט זיך אָנגעהויבען די לעגענדע מיט'ן קלאַפּ...

אַ טייל פון דער קריסטליכער בעפעלקערונג האָט אָנגעהויבען צו העצען. מאָנטאָג, דעם 16־טען אַפּריל, 1 אַ זייגער בייטאָג, האָט מען אויפ'ן בעפעהל פון פערטרעטער פון פּאָליציי־קאָמענדאַנט טשאַרקאָווסקי, אַרעסטירט שלמה פלינעלמאַן'ען. דער דאָזיגער פאַקט האָט ביי דער יודישער בעפעלקע־רונג אין גער אַרויסגערופען אַ זעהר גדריקטע שטימונג, וואָס האָט זיך בעזונדערס פערערגערט צוליב דעם, וואָס ראָמאַנאַלסקי איז אין עטליכע שעה אַרום נאָך פלינעלמאַן'ס אַרעסט, געשטאָרבען.

צומאָרגענס האָט מען אויך אַרעסטירט פלי־נעלמאַן'ס ברודער.

פון דער פּאָליציי האָט מען וועגען דער פּאַסי־רונג געמאָלדען דער סטאַראָסטווא אין גריצע.

עס איז אָנגעקומען אַ דאָקטוירים־קאָמיסיע, ווי אויך דער אויספאָרשונגס־ריכטער פון גריצע.

די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג האָט מיט גרויס אומגעדולד געוואַרט אויפ'ן רעזולטאַט פון דער סעקציע, וועלכע איז פאָרגעקומען דאָנערשטאָג אינדערפריה.

די קאָמיסיע איז געקומען צום בעשלוס, אַז די סיבה פון ראָמאַנאַלסקי'ס טויט איז געווען דאָס, וואָס ביים קראַנקען האָבען זיך איבערגעריסען די קישקעס און דאָס האָט געקאָנט קומען פון אַ קלאַפּ, אָדער פון אַן'אומגעלונגענעם שפּרונג.

אין זעלבען טאָג 1 אַ זייגער האָט דער אויס־פאָרשונגס־ריכטער גערופען ביידע אַרעסטירטע און נאָכדעם ווי ער האָט זיי אויסגעפרעגט האָט ער זיי פונדעסטוועגען ביידע בעפרייט פון אַרעסט.

נישט קוקענדיג אויף דער בעפרייאונג, וואָס עס בעווייזט, אַז די געריכטליכע מאַכט האָט נישט בּרעה צו נעהמען די זאַך ערנסט — ווערט נאָך מצד אַנטיסעמיטישע עלעמענטען געטריבען אַ העצע גע־גען די יודען. עס ווערען פערשפּרייט פערשידענע קלאַנגען, וועגען דעם, אַז די יודען האָבען איבער־געקויפט די מאַכט. יעדע עטליכע שעה קומט אַ פרישע ידיעה, וואָס בעאונרוהיגט די יודישע בעפעל־קערונג. דאָ דערצעהלט מען, אַז עס קומט אַ מיליטערישע קאָמיסיע. דאָ דערצעהלט מען וועגען אַנדערע „ענערגישע מיטלען".

ווי מען זאָגט, וועט אַלענפאַלס פאָרקומען וועגען דער געשיכטע אַ פּראָצעס.

אין אַרומעבישען משוגעים=הויז.

(ענדע פון דער 3־טער זייט)

אַנשטאַלט איז דער בעריהמטער פּראָפעסאָר אָבּ־רעיאַ; ער איז אַ גרויסער ספּעציאַליסט און קע־נער, איז ווי נאָר ער וועט אַ קוק געבען אויף מיר, וועט ער גלייך דערקענען, אַז איך בין אַ געזונטע און וועט מיך פון גיהנום אַרויסלאָזען. איך האָב גאָר־נישט געוואוסט, אַז אין דער פּאָליציי ליגען דאָקו־מענטען, אונטערגעשריבענע פון אַ דאָקטאָר, וועל־כער בעשטעטיגט, אַז איך בין אַ משוגענע...

— ענדליך איז דער דאָקטאָר געקומען. ער האָט אין דער רייהע בעטראַכט איין קראַנקע נאָך דער צווייטער, ביז ער איז צוגעקומען צו מיר. איך האָב איהם גלייך ערקלערט דעם פאַטאַלען טעות, וואָס מיט מיר איז פאָרגעקומען. איך האָב איהם דערצעהלט די גאַנצע געשיכטע פון אָנהויב ביז'ן סוף. דער דאָקטאָר האָט מיך רוהיג און גע־לאַסען אויסגעהערט, האָט מיר בסדר געגלעט איבערן קאָפּ. איך האָב זיך שרעקליך צוויינט און — אויך ער, דער ספּעציאַליסט, האָט בעשטעטיגט, אַז איך בין משוגע...

יעדער פונק פון האָפענונג האָט זיך מיט אַמאָל אויסגעלאָשען.

דריי טעג האָב איך אַזוי פערבראַכט צווישען משוגעים. דריי שרעקליכע מורא'דיגע טעג אין אַזאַ סביבה, וואו דער געזונטסטער מענש קען אַראָפּ פון זינען. ענדליך, נאָכ'ן דריטען טאָג זענען צו מיר געקומען מיין פאָטער מיט מיין טעכטערל און איינינע פון מיינע פריינדינעס. זיי האָבען מיר דער־צעהלט, אַז נאָך לאַנגע און שווערע זוכענישען זענען זיי ערשט אין דער פּאָליציי געוואָהר געוואָרען וואו איך געפין זיך. פאַר אַ גרויסע סומע געלט, וואָס ער האָט בעקומען, האָט דער זעלבער פּאָליציי־דאָקטאָר, וועלכער האָט פריהער אָנגעשריבען די צייגעניש, אַז איך בין משוגע, איצטער אָנגעשריבען אַ צווייטע צייגעניש, אַז די ערשטע איז געווען אַ טעות... און אַז איך בין געזונד סאַי קערפּערליך און סאַי גייסטיג.

די טירען פון משוגעים־הויז האָבען זיך פאַר מיר געעפענט. איך בין אַרויס אויף דער פריי. אין דער קאַנצעלאַריע האָט מען מיר געהייסען בעצאָהלען פאַר די דריי טעג, וואָס איך האָב פער־בראַכט אין אַנשטאַלט...

וויי עס האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזען, איז די פרוי בענטור אַבזיכטליך פערפיהרט געוואָרען אין משוגעים־הויז. דאָס איז געווען אַ שטיקעל אַר־בייט פון אַ רומענער מיט'ן נאָמען מירינעסקו, וועלכער איז אַ שכן פון דער שעהנער יודישער פרוי. אין לויף פון עטליכע יאָהר. האָט דער רומע־נער בעאונרוהיגט די יודישע פ־וי. ער האָט געוואָלט געווינען איהר סימפּאַטיע און ליבע. שפּעטער האָט ער מיט געוואַלד געוואָלט זי בעצוואונגען. די שעה־נע פרוי האָט אָבער אַרויסגעוויזען גרויס העלדיש־קייט. זי האָט אָפּגעשטויסען אַלע אַטאַקעס פון דעם רומענער. דער לעצטער איז צוליב דעם אַ־ריינגעפאַלען אין גרויס אויפרעגונג און כּעס און האָט בעשלאָסען צו נעהמען ראַכע אָן דער יודי־שער פרוי.

צוזאַמען מיט זיינעם אַ פריינד, אַ שטייער־בעאַמטען, האָט מירינעסקו אויסגעאַרבייט דעם פּלאַן — צו פערשפּאַרען די פרוי אין אַ משוגעים־הויז. זיי האָבען געמאָלדען אין דער פּאָליציי, אַז אין אַ הויז אויף סטירער גאַס וואוינט אין איינזאַמ־קייט אַ יודישע פרוי, וועלכע איז משוגע און איז געפעהרליך פאַר דער עפענטליכער זיכערקייט. זיי האָבען אויך אונטערגעקויפט דעם פּאָליציי־אַרצט, וועלכער האָט אויפגעשריבען אַ צייגעניש, אַז די פרוי בענטור איז טאַקע אַ געפערליך משוגע'נע...

די פּראָקוראַטור האָט דאַן בעפוילען די פרוי אָפּצופיהרען אין משוגעים־הויז.

יעצט, ווען פרוי בענטור איז שוין פריי, האָט זי אָנגעגעבען אַן'אָנקלאַגע געגען דער פּאָליציי און געגען דעם רומענער מירינעסקו. זי פאָדערט ענט־שעדיגונג אין אַ סומע פון אַ האַלבען מיליאָן ליי פאַר די פיזישע און מאָראַלישע ליידען, וואָס זי האָט געקומען.

מ. ד—קי.

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, tel. 47-67.
ספּעציאַליסט פאַר קינדער־ און אינערע קראַנקה. בעהאַנדלונג מיט קינסטליכע בערגזון־בעשטראַהלונגען (קווארץ־לאַמפּען). נעהמט אָן פון 4–6 נאַכמיטאָג

„אררט"
זאכאדניא 43.
אַרטיסטישער רעווי און קאַמער־טעאַטער
אונטער דער לייטונג מ. בראָדערזאָן
היינט, דינסטאָג – 1 פאָרשטעלונג:
אָנהויב 9.30 אַ זייגער אָוונד
ווידערהאָלונג פון דער
פּרעמיערע פון 6. פּראָגראַם
א. נ.
שושנת יעקב
1) אַ דעלעגאַט פון לאָוויטש
2) כלי־זמרים
3) מגיד פון ליטע
4) גנבים
5) בלויע מיהל
6) האַללאָ! האַללאָ!
7) אוי, אַבראַם
8) טאַנץ (פּוסאָ־ווער רבי)
9) דער נודניק
10) שושנת יעקב
11) יענקע דודל
(הנחה־בילעטען גילטיג).
מאָרגען, מיטוואָך, דאָנערשטאָג
צו 1 פאָרשטעלונג:
אָנהויב 9.30 (הנחה־בילעטען גילטיג).

דער טאַנץ אַרום גאָלדענעם קאַלב.

4) (ר אָמ אַ ן).

ראָבערט האָט אַריינגעצויגען סאַלאָמע'ן אין צימער.

זיינע פינגער האָבען געזוכט דעם עלעקטרי־שען שאַלטער.

דאָס איז אָבער פאַר איהם געווען אַ סך אַ שווערערע עובדא, ווי צו געפינען אין דער פינס־טער איהרע ליפּען.

— איך בין פריהער אַרויס פונדאַנען, אַ טרוי־עריגער, אַ פער'יאושטער, איצט אָבער גייה איך אַהער צוריק אַריין אַ זיכערער, אַ שטאָלצער, אַ בעפרידיגטער. זאָל לעבען דאָס לעבען! אויף אונז וואַרט אַ קאַמף און אַ זיג! די דאָזיגע נאַכט אָבער געהערט צו דער לוסט און ליידענשאַפט. לאָמיר אַרונטערגרייסען די בלום פון גליק, וואָס דאָס מזל טראָגט אונז אונטער! סאַלאָמעאַ, געליבטע מיינע, איך בין דיינע אייגענע. דו ביזט מיין העררשע־רין, פאַר דער שיינקייט פון וועלכער איך בין גרייט צו קניהען ווי אַ שקלאַף. איך פערגעטער דיך! איך פערגעטער דיין יונגקייט, דיין פּראַכט!

פלאָנטערענדיג זיך אין די הייסע ליבע־ווער־טער, האָט ע־ אַלץ מעהר געדריקט זי צו זיך, צו זיין ברוסט, וועגענדיג זיין תאווה'דיגען בליק אויף סאַלאָמע'ס האַלב־פער'חלש'טע אויגען.

אויסטוענדיג איהר דעם הוט פון קאָפּ, האָט ראָבערט בעדעקט איהר האַלז מיט דאָרשטיגע קו־שען, און פון די ליפּען זיינע זענען אַראָפּגעפלוי־גען צאַרטע ווערטער, פער'שכורענדע, זודיגע — אַזעלכע, וואָס צינדען לייכט אָן אַ ליאַדע פרויען האַרץ.

זי' האָט געשמייכעלט אַלס ענטפער אויף די קאָמפּלימענטען, וועלכע ראָבערט האָט געשאָטע־מיט אַ פולער מאָס און אפילו אריבער דער מאָס...

און — פּלוצלונג האָבען זיך אין זייערע אוי־גען, די פערנצפּעלטע פון ליידענשאַפט־ציטער, אָנ־געצונדען אַ העלער בליק פון קערפּער־גליק.

דאָס איז געווען אַ מין געמיינזאַמער שטומער אויסגעשריי פון יובעלענדער תאווה, וואָס האָט זיך אַרונטערגעריסען פון זייערע צופלאַמטע ליפּען!

— — — — — — — — — — — — — — — — —

...איינגעשלאָפען זענען זיי אין די אָרעמס איינער פון אַנדערען, איינגעוויגט פון קושען, וואָס האָבען געדרעמעלט אויף זייערע ליפּען.

זיי זענען איינגעשלאָפען, נישט טראַכטענדיג וועגען דעם מאָרגענדיגען טאָג, וואָס האָט געזאָלט ווערען דער ערשטער טאָג פון זייער אמת'דיג לע־בען פול מיט רייצענדע פריידען, און אפשר גאָר — ביטערע שטרויכלונגען און נסיונות.

ווען סאַלאָמעאַ האָט זיך אויפגעוועקט אויפ'ן צווייטען טאָג, איז זי לכתחילה געווען זעהר פער־וואונדערט, ווען זי האָט זיך דערזעהן איינע אַליין ליגען אין אַ פרעמדער בעט.

זי האָט זיך אָבער שנעל דערמאָהנט וועגען דער נעכטיגער בעגעגעניש, און אַן'אומרוהיגקייט האָט זי בעהערשט.

— וואָס וועט זיין דער פועל־יוצא פון דער פּאַסירונג? — האָט זי אַ טראַכט געטון — צי וועל איך נישט חרטה האָבען?

פּלוצלונג האָט איהר אויפמערקזאַמקייט גע־ווענדט אויף זיך דער קלאַנג פון אַ בעקאַנטער שטימע, וואָס האָט זיך געלאָזט הערען פון צווי־טען שכנות'דיגען צימער.

דאָס איז געווען דער קול פון איהר גע־ליבטען.

זי האָט אָפּגעיאָגט פון זיך די ספקות, כּדי צו הערען בעסער דעם שמועס, וואָס ווערט געפיהרט הינטער דער וואַנט.

ראָבערט האָט גע'טענה'ט:

— אַזוי־ווי איך מיט מיין יונג ווייבעל פער־לאָזען לאָדזש אין אַ פּופּצעהן טאָג אַרום, וועט איהר אַזוי גוט זיין אַרויספאָהרען אויף דער קו־מענדיגער וואָך! עס וועט אייך בלייבען גענוג צייט כּדי צו בעקענען זיך נעהענטער מיט די נויטיגע מענשען און מיט דער פּאָליציי. אויב ס'וועט זיך אַרויסווייזען, אַז דער סעזאָן איז נישט קיין פוי־געלדיגער, און מיין אַנוועזענהייט וועט זיין אומ־נוצליך, וועט איהר מיר, פערשטעהט זיך, וועגען דעם בעצייטענס מודיע זיין. אַ ספּעציעלער מענש וועט אייך מיטטיילען וועגען מיינע ווייטערדיגע פּלענער.

— נו... און געלד האָט איהר גענוג?

— ס'וועט קוים סטייען אויף דער רייזע! נאָר אָט האָט איהר צוואַנציג דאָלער! קומט נאָך אַריין צו מיר פאַר'ן אַוועקפאָהר.

ביידע שמועס'ער האָבען זיך געלאָזט גיין אין פּאָדער־צימער, און סאַלאָמע האָט שוין נישט גע־קאָנט מעהר הערען זייערע רייד.

אין עטליכע מינוט אַרום איז ראָבערט אַריינ־געקומען אין שלאָפצימער.

ער האָט אַ ווייל אָנגעקוקט די יונגע פרוי, וואָס האָט זיך געמאַכט שלאָפען, און דערנאָך האָט ער זיך שמייכלענדיג, מיט אַ גליקליך פּנים איינ־געבויגט צו איהר און זי אַ קוש געטון.

סאַלאָמעאַ האָט כלומרשט פערוואונדערט אָנ־געפען געטון איהרע גרויסע אויגען, און דערנאָך אויסגעשטרעקט צו איהם איהרע צוגליהטע נאַקעטע הענט, ענטפערענדיג איהם מיט אַ קוש אויף אַ קוש.

— ס'איז ביי מיר דאָ אָקאָרשט געווען אַ גע־וויסער פּיפּיגער פערשוינדעל, וועלכען איך שיק אַרויס קיין צאָפּאָט. אויב איהר, סאַלאָמעאַ ליבע, וועט גאָרנישט האָבען דעגעגען, וועלען מיר אויך אַהין פאָהרען אין אַ צוויי וואָכען אַרום, כּדי אָנ־הויבען צו פערווירקליכען אונזערע פּלענער. די דאָזיגע קליינע רייזע וועט אונז געבען די מעג־ליכקייט צו פערברענגען דעם גאַנצען זומער אין אויסלאַנד, און מיט'ן אָנקומען פון די קאַלטע וועטערען וועלען מיר זיך צוריקקעהרען קיין לאָדזש. זענט איהר מסכים דערויף?

— זעלבסטפערשטענדליך, ליבער פריינד מיי־נער! — האָט סאַלאָמע געענטפערט — איך קאָן אָבער נאָך נישט צו זיך קומען פון אונזער נעכ־טיגער בעגעגעניש. אדרבא, זאָגט מיר איצט, צי דאָס אַלץ, וואָס איהר האָט מיר נעכטען גערעדט איז געווען ערנסט, צי בלויז אַ וויץ?

— אַ, פולשטענדיג ערנסט! אויב אָבער איהר ווילט זיך איבערצייגען אין דער ערנסטקייט פון מיינע ווערטער, וועל איך אייך אָנפערטרויען מיי־נע פּלענער אויף דער צוקונפט — איך וועל פאַר אייך גאָרנישט אויסבעהאַלטען, — און איך פערהאָף אַז איהר וועט מיך פערשטעהן, ווי ס'בעדאַרף צו זיין.

— לאָמיר הערען! — האָט סאַלאָמע גע־ענטפערט.

(פאָרזעצונג קומט).

קינא „MIMOZA"
178 קילינסקי 178

פון היינט, דינסטאג, דעם 1-טען מאַי ביז מאנטאג דעם 9-טען מאי 1928

דאָס גרויסע מאָנומענטאַלע מייסטערווערק פון דער פילם-קונסט לויט דער בעוואוסטער ערצעהלונג פון Jose Germain „La Vestale du Gange" א. נ.:

ראמאנס פון דער מזרח-טעמפעל-דינערין

אין די הויפט-ראָלען די בעוואוסטע פילם-אַרטיסטען, וועלכע רופען אַרויס ביים צושויער די גרעסטע בעוואונדערונג:
Bernard Goetzke, Regina Thomas, George Melchior, Camille Bert

דער נעכסטער פּראגראַם: **„ווען אמאן ליבט"**

לעטשניצע פון דאקטוירים ספּעציאַליסטען
בזשעזשינער 11, טעל. 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

ד"ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	12-9½ 5-4
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	1—11
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכטס-קר.	1—12
ד"ר שמירגעלד	נערוועז און גײַסטיגע קר.	2—12½
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	1—12
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע-קראַנקה.	3—1
ד"ר בערגסאָן	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

פסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. ווי פּאָקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג — וויזיטען אין שטאָט, — אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמא און בלוט.

איםפּונגען געגען שקאַרלאַטין.
ווי אויך אַ דענטיסטישער קאַבינעט.

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-אַרצט	2—10 נמ.
ד"ר לאַזשינסקי סטאַראָפּאָלסקאַ	צאָהן-אַרצט	7—3

קינסטליכע ציינער, קאָראָנען, מאָסטען א. א. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

אַ צימער
פאַר אַ יונגעמאַן אָבצוגעבען. ציגעל-גאַס 9, וואוינונג 18. 787

אַ מיידעל
צו נייהען שווארצע שירצען ווי אויך אַ לערן מיידעל ווערען געזוכט. צו מעלדען זיך 13 קעלבאַך-גאַס 13 ביי גראַנאַס. 895

אַ לערן-יונגעל
פון אַנשטענדיגע פאַמיליע ווערט געברויכט אין דער צאָהן-טעכנישען שטאַלט
שענקעוויטשא 26
ביים צאָהן-אַרצט. 895

Potrzebna zdolna
Podręczna
oraz **uczenica** do lat 16. Wiadomość, Pracownia sukien p. Teitelbaumowej Piotrkowska 132.

Dr. med.
BRAUN
פּאָלודניאָוואַ 23, 23
טעלעפאָן 40-26.
ספּ ציינ-אַרצט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָנ-אויספאַל)
נעהמט אָן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אווענ.

Dr. med.
STUPEL
Szkolna 12
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, האָר- און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, לישאַ און רויק, רענטגענשטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.
נעמט אָן פון 12 ביז 3 נאָכם.
און פון 6 ביז 9 אין אָווענד.

Dr. med.
Wolf Eychner
פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע
זגערזשער 11 טעל. 34-72.
נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּיאָטריקאָווער 294 פון 12—2 אָבנט, אין דערהיים פון 6-8 אָוו.

Dr. med.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָזען און האַרן-קראַנקהייטען
Nawrot 3,
telefon 19-90.
עמפּפאַנגט פון 4—7 אין אווענ.

Dr. med.
NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34
tel. 59-40.
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקה בעהאַנדל. פון מענער-שוואַכע
נעמט אָן פון 5—9 אָוונד

Dr. med. A. MAZUR
אויערען, נאָז- און האַלז-קראַנקהייטען, שטימע- און שפּראַך-פעהלערן (שטאַמלען א.ז.וו.)
האָט זיך איבערציהען פון נאַרוטאָוויטש 44
אויף וואָסכאָדניאַ 65, טעל. 66-01
(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 46).
נעהמט אָן פון 11.30 ביז 12.30 און פון 3—5 נאָכמ.

Dr. H. BERGSON
ספּעציאַליסט פון פרויען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעמט אָן אין דערהיים: וואָלנעזשיצקאַ 16 פון האַלב 6 ביז האַלב 7 נאָכם. — טעלעפאָן 10-26; אין לעטשניצע בזשעזשינער 11 — פון 3 ביז 4 נאָכם טאָג. 786

Dr. med.
E. Szereszewska
Cegielniana 66, tel. 65-45
קינדער-קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 8—9 פריה און פון 3—4 נאָכמ. 888

WYCIEŃCZENIE-BLEDNICE
LECZY
HEMOGEN
przetwór żelaza

MAGISTRA KLAWE
ORYGINALNY TYLKO Z FIRMĄ
KLAWE

מעבעל
איך קויף און פערקויף
דיוואַנעס, פעלצען, ניי-מאַשינען, גאַרדעראָבען, סאַמאָוואַרען א.ז.וו. און צאָהל די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאַן נאַרוטאָוויטשאַ 19 (דזיעלנאַ)
(אין מעבעל-געוועלב, (פּריוואַט-וואוינונג שענקעוויטש 29)
ביי מיר איז שטענדיג דאָ פערשידענע גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען. 918

אשרי אדם שומע לי!
לשקד על דלתותי יום-יום כי הולך בתום ילך בטח
און אז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאָווע זאַכען, זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ
17 פּעטריקאָווער 17
דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אויסטאַו אַלערליי ביטעס קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט א' פּוילען, אַפּעלאַציעס צו-ווילנע און קאַרנע אָפּאָזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוזשאָנד-ראַזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען
מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ,
רעכט-קאָנסולענט.

ZDOLNA
SPRZEDAWCZYNI
do magazynu konfekcji damskiej, poszukiwana.
Z. Gliksman, Łódź, ul. Główna 1. 106

8-וגג לעטניקעס אין ווישניאָוואַ-גוראַ
פּראָפ. קאָזיני
הויבט אָן פון 15 מאַי צו ערטיילען קלאַוויר-לעקציעס גרופּענווייז אומפּריוואַט. איינשרייבונגען ווערען אָנגענומען זשעלאַנאַ 55 ביים פּראָפ. קאָז-קאָזיני. 894

חוה ראָזענפעלד
פון ברוקלין, ניו-יאָרק
(אַמעריקאַ)
האָט געשיקט נאָך לאָדז 10 דאָלאַר פאַר אָרימע יתומים

מעבעל
אין גרויסען אויסוואַהל — בעסטער קוואַליטעט
אויף די בעסטע בעדינגונגען, נור ביי דער פירמע
M. BIMKE
Wschodnia 47 (Piotrk. 24)
Telefon 36-75
אַ גרויסער אויסוואַהל פון געבעטע שטיהל, אויך פון אַלערליי טאַפּעציר-מעבעל פון אייגענער אויסאַרבייטונג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערן קר.	11—10 3—2 7—6
ד"ר רזשאַנער	הויט און געשלעכט קר.	11—10 2—1
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	2—1 8—7
ד"ר יוסטמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	12—10 5—4
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורטס-הילף	1-11½ 6—5
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייט.	5-4 זונ. 1—2
ד"ר ווײַנבערג	אינ. תערך לונגען-קר.	1-11 5½—7
ד"ר סטופּעל	רענטגען	12—10 4—6
א. גראָדזענסקי	צאָהן-אַרצט	7—3
נ. ראָזעס	צאָהן-אַרצט	9—2

צאָהן-מונדהיילונג, בעלייכטונגען, קאָראָנען, מאָסטען א. א. וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַמלער.
איםפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכם.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט אין דער שטאָט.

ערצטליך-קאָסמעטיש. גאַבינעט
פּרל. מ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָווענד

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-אַרצט
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 31-08
היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע ציינער- און מונד-קראַנקה., צאָהן-ציהונג אָהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראַהלונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע ציינער.
נעהמט אָן פון 9—7 אָווענד. **צו ביליגע פרייזען.**

עלטערען!
פאַר 3 זלאָטעס אַ וואָך ווערט געלערנט מיט קינדער דאָס לערנען און פּאָלקס-שולען: חומש, רש"י, נ"ך משניות, גמרא יהדות היסטאָריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריות זעלבסט צוזאַמענשטעלען דורכ'ן בעקאַנטען אָרטאָדאָקסישען העברעאישען לעהרער י. ד. ראָזענפעלד, פּלאַץ וואָלנאָשטשי 6 קווער אָפ. רעכטס 2 שט. נעם. ס'ווערען אויך אָנגענומען אָנפענגער פון 5 יאָהר און
אַ שטרענג: רעליגיעזע ערציהונג! ערפאָלג גאַראַנטירט!

היגיענע-ביוראָ „קודסט"
ה' לאָגאַגישע קודסטן
פאַר שוואַכע-ביראָזען, שוואַנגערשאַפט, קינדער, שפּרעכ-שטערונגען (שטאַמלען, וואָט-שטאָטערן)

Dr. med.
A. Szmirgeld
נערווען-אַרצט
עלעקטריזאַציעס, ליכטבעהאַנדלונג
Cegielniana 6, tel. 51-89
נעמט אָן פון 5—7 אָוונד

עס איז פערלוירען געוואָרען פאָלגענדע וועקסלען: 1) אויף 100 זל. אויסשטעלער נאָטאַן מייער, אָרדרע בערקהאָלץ, פעליג דעם 5. מאַי, 2) אויף 60 זל. אויסשטעלער פּעל, אָרדרע ווערמנייער, פעליג דעם 17/5, 3) אויף 100 זל. אויסשטעלער סענאַ פעליג דעם 20/6, 4) אויף 100 זל. אויסשטעלער בעדרעמסקי פעליג דעם 20/7, די וועקסלען ווערען ערקלערט פאַר אונגילטיג, אָבגעבען צו זעליג בערקהאָלץ טלינאַרסקאַ 11.

לעבער
צו נעהמען אויף דער מאַשין ווערען אָנגענומען ביי
ג. נאָרדמאַן
29 צעגעלניאַנאַ 29

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט און וועגערישע קראַנקה. רענטגען; און ליכט-הייל אינסט.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונד

לייה-ביבליאָטעק
אויפ'ן נאָמען פון
א. אייזענשלאָס
11 פּאָלודניאָווא 11
איז אָפען מאָנטאָג און מיטוואָך פון 5—9 אָווענד
שבת — פון 11—1 מיטאָג און פון 4—9 אין אָווענד

אַנאָנסען-פּרייז
פאַר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער זייט 7 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 " " " " " 60— " " "
פאַר אַ מילימעטער-שורה: נאָכ'ן טעקסט—10 " " " " " 15— " " " 7
אויסער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

אַבאָנאָמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער.
פאַר'ן אינהאַלט און טערמינען פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך.
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.